

**UCHWAŁA NR XXXVI/370/10
RADY MIEJSKIEJ W SUPRAŚLU**

25 lutego 2010 r.

w sprawie planu odnowy miejscowości Supraśl.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241) – uchwała się co następuje:

- § .1 Przyjmuje się i zatwierdza „Plan odnowy miejscowości Supraśl” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § .2 Traci moc uchwała Nr XXVII/266/09 Rady Miejskiej w Supraślu z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie planu odnowy miejscowości Supraśl.
- § .3 Wkonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Supraśla.
- § .4 Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
mgr inż. Michał Kozłowski

do uchwały Nr XXVII/370/10
Rady Miejskiej w Supraślu
z dnia 25 luty 2010 r.

PLAN ODNOWY

MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL

NA LATA 2008-2015

ZAMAWIAJĄCY

Urząd Miejski w Supraślu
ul. Piłsudskiego 58
16-030 Supraśl

WYKONAWCA

EKOTON Sp. z o.o.
ul. Św. Rocha 5 lok. 210 A
15 -879 Białystok

AUTORZY OPRACOWANIA:

dr Grzegorz Chocian
mgr inż. Beata Gładkowska-Chocian

mgr Karina Magdalena Zalewska

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	3
2.	CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI	6
	2.1 Położenie	6
	2.2 Historia	8
	2.3 Przestrzenna struktura miejscowości	10
	2.4 Zagadnienia demograficzne	11
3.	ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI	12
	3.1 Zasoby przyrodnicze	13
	3.2 Zabytki architektury i budownictwa	13
	3.2.1 Zabytki wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	13
	3.2.2 Zabytki wpisane do ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	14
	3.2.3 Najcenniejsze obiekty Supraśla	15
	3.3 Infrastruktura społeczna	17
	3.3.1 Instytucje kultury	17
	3.3.2 Szkoły	19
	3.3.3 Kościoły	19
	3.3.4 Organizacje i stowarzyszenia działające w Supraślu	20
	3.3.5 Najważniejsze wydarzenia kulturalne i sportowe	22
	3.4 Infrastruktura techniczna	23
	3.4.1 Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja	23
	3.4.2 System gospodarki odpadami	23
	3.4.3 Gazyfikacja	23
	3.4.4 Komunikacja	24
	3.5 Gospodarka i rolnictwo	24
	3.5.1 Podmioty gospodarcze	24
	3.5.2 Turystyka i uzdrowisko	25
	3.5.3 Otoczenie biznesu	27
	3.6 Zagospodarowanie przestrzenne i strefy uzdrowiskowe	27
	3.7 Zestawienie zasobów Supraśla	29
4.	ANALIZA SWOT	34
	4.1 Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń	33
	4.2 Analiza potencjału rozwojowego	36
5.	WIZJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL	37
6.	PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA I ZADANIA INWESTYCYJNE	38
	6.1 Plan działań	38
	6.2 Opis zadań do realizacji	41
	6.3 Harmonogram realizacji zadań	46
	6.4 Koszt realizacji zadań i źródła finansowania	47
	6.5 Opis wybranych zadań do realizacji – innych podmiotów	48
	6.5.1. Opis zadań do realizacji.....	50
	6.5.2. Harmonogram realizacji.....	50
	6.5.3. Koszt realizacji zadań i źródła finansowania.....	50
7.	SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I OCENY	50
8.	PODSUMOWANIE	50

1. WSTĘP

Dlaczego Plan Odnowy Miejscowości?

Plan Odnowy Miejscowości (POM) jest ważnym elementem odnowy miejscowości, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013”, działanie „Odnowa i rozwój wsi”, jak również stanowić będzie wytyczne dla władz Gminy Supraśl przy opracowaniu kierunków rozwoju miejscowości Supraśl.

Celem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz miast do 5 tys. mieszkańców. Działanie umożliwi rozwój tożsamości społeczności lokalnej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

1. Budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
  - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe;
  - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury.
2. Kształtowania obszaru przestrzeni publicznej.
3. Budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych.
4. Zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne.
5. Odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci.
6. Kultuwowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Obszarem realizacji Planu Odnowy Miejscowości Supraśl jest obszar tej miejscowości. Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości; inwentaryzację zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego; analizę SWOT czyli mocne i słabe strony miejscowości; planowane kierunki rozwoju, przedsięwzięcia i zadania inwestycyjne w ujęciu krótko i długoterminowym wraz z szacunkowym kosztorysem i harmonogramem działań. Plan Odnowy Miejscowości Supraśl to dokument, który określa strategię działań w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2008-2015.

Podstawą opracowania planu jest Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Supraśl na lata 2008–2013 przyjęty Uchwałą Nr XVII/170/08 Rady Miejskiej w Supraślu z dn. 17 kwietnia 2008 r.; Operat uzdrowiskowy dla Gminy Supraśl (2008 r.), Strategia rozwoju i kreacji marki Uzdrowiska Supraśl oraz Studium Wykonalności Uzdrowiska Supraśl przyjęte Uchwałą Nr XX/190/04 Rady Miejskiej w Supraślu z dn. 28.08.2004. Specyfika tego planu polega na tym, że jest on ukierunkowany na zagadnienia cywilizacyjno-kulturowe, koncentruje się na prostych, lokalnych przedsięwzięciach, które prowadzić mają do poprawy standardu i jakości życia mieszkańców. Ma mniej pro-gospodarczy, a bardziej pro-społeczny i pro-kulturowy charakter. I dzięki temu może stanowić doskonałe uzupełnienie strategii rozwoju i planu rozwoju lokalnego całej gminy, które zazwyczaj koncentruje się na zagadnieniach infrastrukturalnych i gospodarczych.

Przedstawiony w niniejszym opracowaniu „Plan Odnowy Miejscowości Supraśl” kontynuuje, uaktualnia i dostosowuje do wymogów Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 „Plan Rozwoju Miejscowości Supraśl” przygotowany przez EKOTON s.c i przyjęty Uchwałą nr XXX/289/05 Rady Miejskiej w Supraślu w dn. 16 czerwca 2005 r.

Podobnie jak Plan Rozwoju Miejscowości Supraśl przyjmuje i rozwija główne kierunki strategiczne rozwoju Miasta i Uzdrawiska Supraśl wskazane w przyjętej przez Miasto Strategii, ujęte w czterech obszarach priorytetowych:

- ❖ P.1 „**Miasto i jego tożsamość**” – Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowskiego Regionu
- ❖ P.2 „**Produkt turystyczny i marka Supraśla**” – Rozwój produktów turystycznych Supraśla oraz budowa marki
- ❖ P.3 „**Supraśl Uzdrawisko**” – „Budowa i rozwój bazy uzdrowskiej”
- ❖ P.4 „**Wsparcie i aktywizacja**” – Program wsparcia i aktywizacji działalności podmiotów w branży turystyczno-uzdrowskiej Miasta

Poszczególne zadania przewidziane do realizacji stanowiły element dodatkowych, pogłębionych analiz i ekspertyz oraz konsultacji społecznych, pozwalając na wytyczenie najpilniejszych i najbardziej prawdopodobnych, możliwych do realizacji projektów, z uwzględnieniem potencjalnych źródeł zewnętrznych dla ich współfinansowania.

Niniejszy plan jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy UE.

Dlaczego Supraśl ?

Supraśl zlokalizowany jest w centrum Puszczy Knyszyńskiej i jest jedynym miastem i jedyną większą miejscowością usytuowaną bezpośrednio w granicach Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. Od 8 stycznia 2002 r. na mocy decyzji Ministra Zdrowia (Dz. U. Nr 1 z 2002 roku), Supraśl jest uzdrawiskiem, co plasuje tę miejscowość pośród 42 innych kurortów w Polsce.

Supraśl to miejsce szczególne. Liczy jedynie 4,5 tysiąca mieszkańców. Znajdujemy tu natomiast niespotykane gdzie indziej skupisko potencjału kulturalnego i społecznego w postaci: 5 szkół, w tym jednej wyższej, 8 stowarzyszeń społeczno-kulturalnych, 3 teatrów, w tym jednego profesjonalnego, 3 chórów, 4 klubów sportowych, 4 świątyń. Jest to bogate zaplecze kulturalne zarówno dla mieszkańców Supraśla, jak też położonej zaledwie w odległości 15 km 300-tysięcznej aglomeracji Białegostoku. W Supraślu znajduje się też ponad 100 obiektów zabytkowych, z których aż 33 znajduje się w rejestrze zabytków.

Położenie Supraśla w centrum Puszczy Knyszyńskiej, posiadanie statusu uzdrawiska, predestynuje miejscowość do odgrywania roli kulturotwórczej. Mieszkańcy miasteczka, pośród których są poeci, artyści sztuk pięknych, fotograficy, naukowcy stanowią niezaprzeczalne bogactwo Supraśla. Wspomniane wcześniej stowarzyszenia, posiadają niezwykle interesujące kolekcje archeologiczne, historyczne, czy etnograficzne dotyczące miasta i okolic. Bogate zbiory związane z przyrodą puszczy gromadzone są w siedzibie Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. Poszczególne stowarzyszenia, szczególnie Towarzystwo Przyjaciół Supraśla (TPS), Stowarzyszenie „Collegium Suprasliense”, czy Stowarzyszenie „Uroczysko” posiadają też olbrzymie doświadczenie w realizacji wystaw, czy ekspozycji. Imprezy kulturalne są licznie odwiedzane zarówno przez mieszkańców Supraśla i okolic, jak też przedstawiciele miast partnerskich ze Szwajcarii, Walii, Niemiec, Litwy i Białorusi. Krajowym miastem partnerskim Supraśla jest Zgierz.

Efektem opracowanego i przyjętego w roku 2005 Planu Rozwoju Miejscowości była realizacja projektu: „Remont i adaptacja budynku poczty na potrzeby obiektu o charakterze

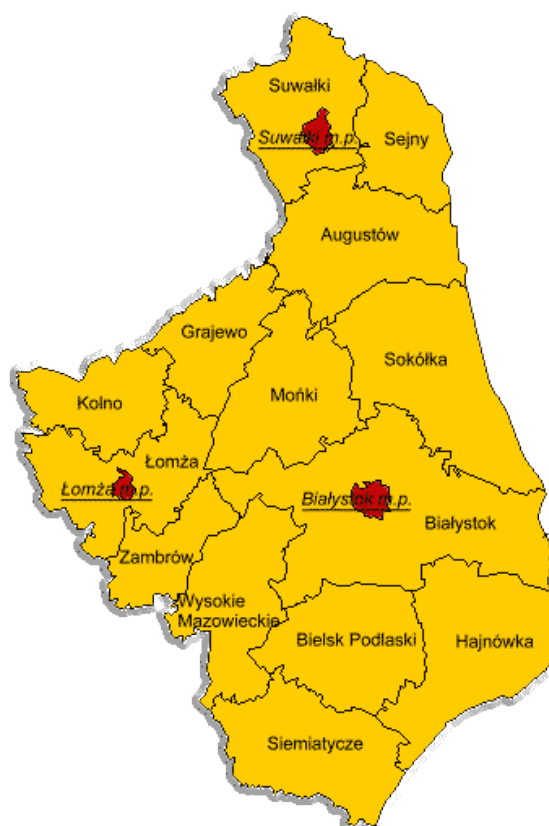
muzealno-wystawienniczym” w Supraślu, przy ul. Cieliczańskiej ze środków SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” Działanie: „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”. Od roku 2008 budynek ten tętni już życiem. Ma tam swoją siedzibę Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu, funkcjonuje Punkt Informacji Ekologiczno-Turystycznej oraz kawiarnia. W części muzealno-wystawiennej zorganizowano stałą ekspozycję prac wybitnego polskiego fotografika, mieszkańca Supraśla – Wiktora Wołkowa. Druga sala wystawowa przeznaczona jest na wystawy czasowe, z których każda jest ważnym elementem kulturowym i turystycznym na mapie Supraśla i regionu.

2. CHARKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

2.1. Położenie

Liczące ok. 4,5 tys. osób miasteczko Supraśl położone jest w północno-wschodniej Polsce, na terenie Wysoczyzny Białostockiej. Administracyjnie gmina Supraśl leży w województwie podlaskim, w powiecie białostockim. Miasto i gmina Supraśl obejmuje obszar 187,85 km², granicząc od zachodu z miastem Białystok, od strony północnej z trzema gminami: Wasilków, Sokółka, Czarna Białostocka, od południa z gminą Zabłudów, zaś od wschodu z gminami: Szudziałowo i Gródek.

Położenie powiatu białostockiego w woj. podlaskim przedstawia rysunek poniżej.

Rycina nr 1. Województwo podlaskie

Rycina nr 2. Obszar gminy Supraśl. Źródło: Opracowanie EKOTON s.c. na podstawie mapy drogowej województwa podlaskiego

Supraśl, co ma istotne znaczenie dla rozwoju turystyki oraz uzdrowiska, otaczają przepiękne lasy Puszczy Knyszyńskiej. Samo miasteczko przecina Dolina Supraśli, z leniwie płynącą, czystą rzeką, nazywaną niegdyś także Sprząślą, której źródła wypływają na wysokości 151 m n.p.m. wśród bagien Wysoczyzny Białostockiej, kończąc bieg w rzece Narwi.

Rycina nr 3. Panorama Supraśla oraz doliny i rzeki Supraśli z „lotu ptaka” (źródło: zasoby własne UM Supraśl)

Dla bytu mieszkańców, w tym możliwości znalezienia pracy oraz jakości życia, ważnym atutem Supraśla jest fakt bliskości Białegostoku, głównego centrum gospodarczo-naukowego. Odległość 15 km do Białegostoku codziennie pokonuje setki Supraślan, czy to w celach nauki, czy pracy zawodowej. Ta lokalizacja to także atut dla dynamicznego rozwoju usług oraz oferty edukacyjnej i wypoczynkowej Miasta, z myślą właśnie m.in. o mieszkańcach stolicy Podlasia. Supraśl ze względu na swoje malownicze położenie stanowi także atrakcyjną ofertę dla przyjazdów turystycznych mieszkańców Warszawy, odległej o niespełna 200 km od miasta – uzdrowiska.

Położenie Supraśla w sercu lasów Puszczy Knyszyńskiej, terenu należącego do Zielonych Płuc Polski, predestynuje miasto do świadczenia usług uzdrowiskowych oraz rozwoju turystyki zdrowotnej. Do pełnienia funkcji uzdrowiska premiuje także bliskość Białegostoku - ważnego w Polsce centrum medycznego, z silną bazą naukową i kliniczno-szpitalną.

Rycina nr 4. Wizja rozwoju zakładu przyrodoleczniczego, w tle widok na planowane do rekonstrukcji Ogrody Saskie (źródło: Studium Wykonalności Uzdrowiska Supraśl UM Supraśl, projekt oraz wizualizacja Piotr Konopka oraz Barbara Janczuk na zlecenie PART S.A.)

2.2. Historia

Historycznie udokumentowane początki i pierwsze trzysta lat dziejów Supraśla to dzieje supraskiego klasztoru. Właśnie 1500 r. przyjmuje się jako początek Supraśla, założonego przez ówczesnego wojewodę nowogrodzkiego oraz marszałka Wielkiego Księstwa Litewskiego, Aleksandra Chodkiewicza, który sprowadził mnichów reguły Bazylego Wielkiego, prawdopodobnie ze słynnej Pieczerskiej Ławry w Kijowie, w odludne ostępy ówczesnej Puszczy Błudowskiej. W ciągu XVI w. monaster stał się ważnym ośrodkiem kulturalnym na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego. Na początku XVII w. klasztor supraski przyjął unię brzeską, co skutkowało przekształceniem wspólnoty mnichów prawosławnych w scentralizowany Zakon Bazylianów. Wiek XVII i XVIII to kolejny okres świetności i rozwoju zakonu, który przynosi m.in. rozbudowę zespołu klasztornego oraz

umacnianie jego gospodarczej pozycji. Bazylianie handlowali nawet z takimi znanymi ośrodkami ówczesnej Europy jak Gdańsk czy Wilno. Wszechstronność gospodarcza mnichów pozwalała im na czerpanie dochodów nie tylko z posiadanych manufaktur, ale także gospodarki leśnej. Nie tylko jednak działalność gospodarcza wyróżniła działalność Zakonu i samo miasto Supraśl. Klasztor przez lata stanowił istotny ośrodek rozwoju kultury, w tym ze szczególnie znaną, bogatą w zbiory biblioteką oraz nie mniej słynną drukarnią (1696-1803), wyposażoną od 1710 r. we własną papiernię.

Rycina nr 5. Widok na Monaster, dawny Klasztor Bazylianów w Supraślu (Źródło: fot. Tomasz Oldytowski, Prezentacja PART S.A.)

Niestety czasy świetności klasztoru minęły w czasie zaborów, kiedy to bazylianie suprascy stracili zaplecze gospodarcze i w efekcie także zdolność rozwoju oraz utrzymywania świetnego ośrodka kulturalnego. Kolejną zmianę przyniosła decyzja cara, który kasując unię brzeską wprowadził do zespołu klasztornego zakon prawosławny. Zakon prawosławny funkcjonował do 1915 roku. W czasie II Wojny Światowej cały obiekt został zdewastowany przez wojska radzieckie. Natomiast w 1944 roku wycofujące się wojska hitlerowskie wysadziły zabytkową cerkiew Zwiastowania Najświętszej Marii Pannie.

Kolejny ważny okres w życiu miasteczka to sprowadzenie się w I połowie XIX w. do Supraśla grup przemysłowców, budujących i rozwijających na ogromną skalę przemysł włókienniczy, zaś od początku lat XX w. przemysł drzewny. Rozwój gospodarczy Supraśla ma też związek z lokalizacją w tym mieście największego zakładu włókienniczego, założonego przez Wilhelma Fryderyka Zacherta, przybyłego do Supraśla ze Zgierza wraz z 200 tkaczami i ich rodzinami. Nie przypadkowo oba miasteczka łączy bliźniaczy układ ulic, czy charakterystyczna architektura osiedli przemysłowych. Kolejni fabrykanci przybywali do miasteczka wraz z całym zapleczem niezbędnym do uruchomienia produkcji w nowym miejscu. Tak pojawili się m.in.: byli Zgierzanin Adolf Buchholz, czy Alt, Jansen, Aunert.

Początek XX wieku przyniósł załamanie przemysłu włókienniczego w mieście, zastąpiony po kilkunastu latach dynamicznym rozwojem przemysłu drzewnego, wykorzystującego ogromne pokłady znakomitego surowca z otaczającej Supraśl puszczy. Dzieje Supraśla, jako ośrodka przemysłowego kończą się w 1944 r. wysadzeniem przez

wycofujące się wojska niemieckie prawie wszystkich fabryk. Po 1945 r. przemysł włókienniczy już się tu nie odrodził.

Lata dziewięćdziesiąte XX w., to okres rozwoju Supraśla jako bazy wypoczynkowo-turystycznej dla obszaru funkcjonalnego Puszczy Knyszyńskiej. Uzyskany status uzdrowiska stale przyczynia się do wzrostu zainteresowania tą miejscowością ze strony prywatnych inwestorów turystycznych oraz osób prywatnych pragnących osiedlić się w Supraślu lub w jego najbliższej okolicy.

2.3. Przestrzenna struktura miejscowości

Uroczysko „Suchy Hrud”, na którym w 1500 r. zaczęto wznosić cerkiew i klasztor, było znaczącym wyniesieniem, otoczonym z trzech stron ciekami wodnymi (rzeka Supraśl oraz jej dopływy Brzozówka i Grabówka, które dziś są niewielkimi strumykami) oraz od strony zachodniej trudnym do przebycia podmokłym terenem bagiennym. Z czasem wokół klasztoru zaczęła kształtować się osada przyklasztorna, której głównym miejscem w wieku XVIII był rozległy plac targowy przed klasztorą bramą dzwonnica, do którego przez karczmę na „Psiej Górcie” biegł trakt z Białegostoku. Na południe od zabudowań klasztornych rozciągał się wspaniały park, łączący w sobie elementy ogrodów włoskich, angielskich i francuskich, zamknięty od strony południowej stawami rybnymi. Znajdują się tu dziś ruiny katakumb oraz dom ogrodnika klasztorne z XVIII w.

Niezwykle dynamiczny rozwój przemysłu począwszy od lat trzydziestych XIX w. pociągnął za sobą znaczne przekształcenia w układzie przestrzennym, tworząc stopniowo osadę przemysłową. Ze Zgierza, będącego czołowym ośrodkiem włókienniczym Królestwa Polskiego, przeniósł F.W. Zachert do Supraśla, nie tylko manufaktury i robotników, ale również sposób rozplanowania osady. Jej centrum stanowił rynek, przez który przebiegał stary supraski trakt wzdłuż rzeki: od klasztoru przez Cieliczankę do Królowego Mostu (ul. Konarskiego i Cieliczańska). Krzyżujące się z nim prostopadle ulice: Ogrodowa, 3 Maja i Zgierska (obecnie 11 Listopada) wydzielają regularne kwadraty zabudowy mieszkalnej. Łączyły one trakt nadrzeczny z równoległym do niego, mniej wówczas znacznym, ciągiem komunikacyjnym od bramy dzwonnicy w kierunku południowym do „Świętej Sosny” i dalej do „Traktu Napoleońskiego”. Z czasem nazwano go ul. Klasztorą (obecnie Józefa Piłsudskiego) i stał się on główną arterią miasta, przy której zlokalizowane zostały kościół katolicki i zbór ewangelicki. Jednocześnie świątynie te zamykały pierzeje ulic wychodzących z traktu biegnącego nad rzeką i rynku (ul. Ogrodowa i 3 Maja). Natomiast w południowej części miasta, przy ul. Zgierskiej Żydzi zbudowali synagogę. Przełom XIX i XX w. przyniósł kolejny etap rozwoju przestrzennego miasteczka. Wytyczone zostały kolejne ciągi komunikacyjne: ul. Nowy Świat, Zielona, Dolna, Kościelna; przedłużeniu w kierunku południowym uległa ul. Cieliczańska.

Wraz z rozplanowaniem i zabudową osady fabrycznej F.W. Zachert podjął prace przy korekcie gościńca wiodącego z Białegostoku. Nowy trakt został przesunięty na południe w stosunku do starego, omijał karczmę na „Psiej Górcie”, która znajdowała się naprzeciwko klasztornej bramy dzwonnicy, i prowadził wprost do tej części zabudowań klasztornych, którą dzierżawił F.W. Zachert (dzisiejsza ul. Białostocka i Klasztorą).

W okresie międzywojennym nastąpił rozwój przestrzenny miasteczka w kierunku zachodnim, m.in. w latach trzydziestych XX w. powstało Osiedle Robotnicze, które zbudowano na terenach подарowanych Zarządowi Miejskiemu przez baronową Józefinę Zachert. Zbudowane przez władze miejskie domy wraz z parcelami robotnicy kupowali na bardzo korzystnych warunkach (raty rozłożone na wiele lat), co było bardzo nowoczesnym trendem w ówczesnej Europie. W tym samym okresie powstała też nowa ulica i dzielnica,

zwana Lewitówką. Jej nazwa pochodzi od doktora Józefa Lewitto, Naczelnika Zdrowia w Białymstoku, który jako pierwszy zbudował tu piętrową obszerną willę, a cała zabudowa dzielnicy przybrała wkrótce charakter sanatoryjno-letniskowy.

Kolejny okres znacznego rozwoju terytorialnego to lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte XX w., kiedy to m.in. na dawnych polach zachertowskich między ul. Piłsudskiego a ul. Żwirki i Wigury powstały zabudowania ul. Słowackiego. Domami mieszkalnymi zapełniły się też tereny nad dawnymi stawami klasztorными wzdłuż strumyka Grabówka. Ostatnim zwartym terenem do zabudowy mieszkalnej jest północno-zachodnia część Supraśla, rozciągająca się od ul. Cegielnianej do granicy lasu, gdzie w ostatnich latach powstaje nowe osiedle mieszkaniowe. Dalsza ekspansja terytorialna miasteczka nie jest możliwa – skutecznie ją hamuje rozciągająca się wokół Puszcza Knyszyńska.

Rycina nr 6. Plan Supraśla (źródło: zasoby własne UM w Supraślu)

2.4. Zagadnienia demograficzne

W gminie Supraśl (dane z 31.12.2006) zamieszkiwało 12 909 osób, z czego na terenie miasta Supraśl 4 579. Na terenie miasta Supraśl zamieszkiwało 2 837 osób w wieku produkcyjnym (62%), 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym (21,8%) i 742 osoby w wieku

poprodukcyjnym (16,2%). Dla całej gminy proporcje te wynosiły odpowiednio: 63,2%; 22,6% i 14,2%. Natomiast dla całego województwa podlaskiego: 62,3%, 21% i 16,8%.

Interesująca jest analiza struktury wykształcenia. W skali całej gminy jest ona lepsza niż przeciętnie w województwie i w Polsce (np. w Polsce udział osób z wyższym wykształceniem wynosi 10%).

Przedstawia to poniższa tabela.

Tabela 1. Ludność gminy Supraśl i województwa podlaskiego w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w roku 2002

Wykształcenie	Gmina Supraśl	Woj. podlaskie
Wyższe	10,7	9,3
Policealne	3,5	3,5
Średnie ogólnokształcące	7,7	8,4
Średnie zawodowe	24,4	19,4
Zasadnicze zawodowe	17,4	18,4
Podstawowe ukończone	31,2	34,4
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	5,1	6,6

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego 2008-2013 na podstawie: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina miejsko-wiejska Supraśl, US, Białystok 2003, Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego, US, Białystok 2003

Na tym tle sam Supraśl przedstawia się jeszcze lepiej (Tabela nr 2), a % osób z wyższym wykształceniem wynosi 12,4%.

Tabela 2. Ludność obszarów wiejskich i miejskich gminy Supraśl w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia

	Miasto		Wieś	
	osób	%	osób	%
wyższe	468	12,4	586	9,6
policealne	147	3,9	201	3,3
średnie ogólnokształcące	273	7,2	490	8,0
średnie zawodowe	973	25,8	1438	23,5
zasadnicze zawodowe	555	14,7	1164	19,1
podstawowe ukończone	1179	31,3	1903	31,2
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	173	4,6	327	5,4

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego 2008-2013 na podstawie: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina miejsko-wiejska Supraśl, US, Białystok 2003

3. ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI

Na tle innych gmin Podlasia Supraśl na pewno jest wyróżniającą się miejscowością pod względem aktywności społeczno-kulturalnej. Nadal jednak konieczne są działania dla budowy silnej, trwałej tożsamości miasta, stanowiącej podstawę dla rozwoju zarówno obszaru gospodarczo-kulturalnego gminy, jak i dla przyszłego rozwoju uzdrowiska Supraśl.

Warto podkreślić ogromną rolę procesów rozwoju potencjału ludzkiego oraz budowy atrakcyjnego krajobrazu kulturalno-historycznego miasta, jako podwaliny pod

konkurencyjne, atrakcyjne rynkowo centrum turystyczno-uzdrowiskowe obszaru Polski północno-wschodniej. Supraśl ma wszelkie ku temu predestynacje, żeby aktywnie rozwijać oraz silnie promować swój potencjał kulturalno-artystyczny tak jak to czynią np. Kazimierz Dolny n. Wisłą, Sopot czy Cesky Krumlov w Republice Czeskiej. Na przeszkodzie ciągle stoi niedostatecznie rozwinięta infrastruktura kulturalna i turystyczna oraz bariery finansowe, które jednak miasto przy znaczącym udziale jego mieszkańców, zewnętrznych partnerów, sponsorów oraz źródeł finansowania stopniowo niweluje.

3.1. Zasoby przyrodnicze

Supraśl zlokalizowany jest w centrum zwartej części leśnego obszaru jakim jest Puszcza Knyszyńska oraz w dolinie rzeki Supraśl i te właśnie elementy decydują o bogactwie fauny i flory najbliższej okolicy miasteczka. Wyjątkowość przyrodnicza Puszczy Knyszyńskiej opiera się na dwóch podstawowych czynnikach: Pierwszy to swoistość szaty roślinnej wynikająca z odrębności klimatycznej Polski północno-wschodniej (borealny charakter, tj. skład gatunkowy drzewostanów oraz charakter runa podobny jak w zachodniej tajdze). Drugi, to obecność na tym terenie specyficznego ekotypu sosny zwyczajnej, zwanej sosną „supraską” lub „masztową”. Dominujące wokół Supraśla świeże bory świerkowe, sosnowe oraz dębowo-świerkowe charakteryzują się korzystnymi warunkami fitosanitarnymi (a także estetycznymi) w związku z tym mają także znaczenie zdrowotne. Natomiast dolina rzeczna Supraśli to przede wszystkim bogaty świat ptaków i owadów, a także charakterystycznej dla obszarów nadrzecznych i podmokłych flory.

Wszystko to sprawia, że najbliższa okolica Supraśla otoczona jest różnymi formami ochrony przyrody. Supraśl jako jedyne miasto znalazł się w bezpośrednich granicach utworzonego w 1988 roku Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej. Obszar ten został także objęty NATURĄ 2000 – „dyrektywą ptasią” i „dyrektywą siedliskową”. W najbliższej okolicy miasta znajduje się 5 rezerwatów przyrody („Krasne”, „Krzemieńskie Góry”, „Jałówka”, „Surazkowo” i „Las Cieliczański”).

3.2. Zabytki architektury i budownictwa

3.2.1. Zabytki wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

- Układ urbanistyczny Supraśla, obejmujący teren miasta ograniczony od północy i wschodu rzeką Supraśl, od południa linią od rzeki Supraśl do ul. 11 Listopada, ul. 11 Listopada, do ul. Piłsudskiego, od zachodu ul. Piłsudskiego i Klasztorna do mostu na rzece Supraśl na drodze do Krynek, XVI-XIX w. – nr rej. 72 z 02.01.1957 r.
- Zespół klasztorny Bazylianów, XVI – XVIII w., w tym:
  - a) Cerkiew pw. Zwiastowania NMP (rekonstrukcja), 1503-1511; nr rej. 24 (30) z dn. 16.02.1953 r.
  - b) Cerkiew pw. Św. Jana Ewangelisty, k. XIX w.; nr rej. 25 (31) z dn. 16.02.1953 r.
  - c) Pałac Opatów (archimandrytów), 1635-1655; nr rej. 27 (33) z 16.02.1953 r.
  - d) Budynki klasztorne – południowy i północno-zachodni, XVIII w.; nr rej. 25 (31) z dn. 16.02.1953 r.
  - e) Brama-dzwonnica, 1752 r., nr rej. 26 (32) z 16.02.1953 r.
  - f) Zespół kościoła par. pw. św. Trójcy, 2 poł. XIX w., nr rej. 844 z 08.09.1998
- Zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego, ob. kościół rzymsko-katolicki pw. NMP Królowej Polski, 2 poł. XIX w.; nr rej. 520 z 01.03.1982 r.

- Cmentarz rzymsko-katolicki, ul. Białostocka, nr rej. 845 z 17.09.1998 r.
- Kaplica gr.-kat. cmentarna, ob. rzym-kat. p.w. Wszystkich Świętych, cmentarz rzymsko-katolicki, XVIII-XIX w., nr rej. 845 z 17.09.1998 r.
- Dawny cmentarz ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki, ul. Białostocka, 1 poł. XIX w., nr rej. 665 z 29.03.1998.
- Kaplica grobowa rodziny Buchholtzów, daw. cmentarz ewangelicki, 1904 r., nr rej. 533 z 07.01.1983 r.
- Kaplica grobowa rodziny Zachertów, daw. cmentarz ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki, 1885 r., nr rej. 699 z 26.04.1988 r.
- Cmentarz prawosławny, XIX/XX w., nr rej. 818 z 15.09.1997 r.
- Cerkiew p.w. św. Jerzego Męczennika, cmentarz prawosławny, 1901 r., nr rej. 818 z 15.09.1997 r.
- Park Miejski, k. XIX w., nr rej. 567 z 18.12.1986 r.
- Zespół pałacowy Buchholtzów, ob. Liceum Plastyczne, XIX/XX w.
  - a) pałac, nr rej. 175 z 03.11.1960 r.
  - b) ogród, nr rej. 176 z 07.11.1960 r.
  - c) koniusznia - wozownia, stróżówka, nr rej. 754 z 16.09.1992 r.
- Zespół fabryczny Jansena, ob. internat i stołówka Liceum Plastycznego, poł. XIX w., nr rej. 766 z 16.03.1993 r.
- Karczma, tzw. Stara Poczta, ob. dom mieszkalny, ul. Konarskiego, XVIII/XIX w., nr rej. 32 938) z 26.02.1953 r.
- Dom ul. Konarskiego 10, poł. XIX w., nr rej. 212 z 21.10.1966 r.
- Dom kolonijny, ob. Teatr Wierszalin, ul. Kościelna, 1.30 XX w., nr rej. 823 z 12.11.1996 r.
- Dom na ul. 3 Maja nr 9, drewn., 1878 r., nr rej. 761 z 19.10.1992 r.
- Dom na ul. 3 Maja nr 15, drewn., 1867 r., nr rej. 214 z 21.10.1966 r.
- Dom na ul. 3 Maja nr 16, drewn., XIX w., nr rej. 215 z 21.10.1966 r.
- Dom na ul. 3 Maja nr 1, poł. XIX w., nr rej. 213 z 21.10.1966 r.
- Dom Ludowy, ul. Piłsudskiego, ob. Centrum Kultury i Rekreacji, drewn., 1934 r., nr rej. 815 z 02.03.1996 r.
- Plebania, ul. Piłsudskiego, drewn., pocz. XX w., nr rej. 804 z 10.10.1993 r.
- Dawna Szkoła, ul. Piłsudskiego 58, obecnie Ratusz Miejski, pocz. XX w., nr rej. 760 z 30.04.1993 r.

3.2.2. Zabytki znajdujące się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, nie wpisane do rejestru

- Dom przy ul. Cieliczańskiej 1, murowany, daw. parafia ewangelicko-augsburska, potem poczta i przedszkole, k. XIX w.
- Dawna szkoła, ul. Piłsudskiego, obecnie Ośrodek Doskonalenia Kadr Administracji Państwowej, pocz. XX w.
- Dworek Zacherta, tzw. Biały Dworek lub Dworek Biskupa Jaworowskiego (rekonstrukcja), obecnie siedziba Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, poł. XIX w.
- Ob. Państwowy Dom Dziecka, daw. obiekt sanatoryjny, l. 20 XX w.
- Zespół fabryki włókienniczej Zacherta, ob. zakład meblarski, XIX w.
- Wieża ciśnień fabryki sukna Cytrona, k. XIX w.

- Domy nr 3, 6, 8, 10, 11, 13, 18, 20, 25, 27, 28, 31, 32, 38 przy ul. 11 Listopada, mur. i drewn., XIX/XX w.
- Domy nr 2, 3, 6, 10, 11, 14, 15, 17, 20, 21, 24, 27, 32 przy ul. Cieliczańskiej, mur. i drewn., XIX/XX w.
- Domy nr 12 przy ul. Konarskiego, XIX/XX w.
- Dom nr 1 na Pl. Kościuszki, 2 poł. XIX w.
- Domy nr 3, 3a, 4, 6, 7, 10, 13, 18, 20, 22, 24, 26 przy ul. 3 Maja, drewn., XIX w.
- Domy nr 1, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 18a, 19, 22, 22a, 22b, 23, 25, 25a, 29, 33, 35, 44, 46, 52, 54, 60, 62/64, 70, 70/1, 80, 88 przy ul. Nowy Świat, drewn., XIX w.
- Domy nr 1, 3 przy ul. Ogrodowej, drewn., 2 poł. XIX w.
- Domy nr 5, 18, 20, 20a, 22, 24, 26, 28, 34, 36, 38, 44, 46b, 48, 50, 52, 52a, 54, 56a-56b, 64 przy ul. Piłsudskiego, drewn. i mur., XIX/XX w.
- Domy nr 1, 2, 3, 7 przy ul. Posterunkowej, drewn., k. XIX w.

3.2.3. Najcenniejsze obiekty Supraśla

- **Zespół klasztorny – Prawosławny Klasztor Męski Zwiastowania NMP**
  - a) Cerkiew pw. Zwiastowania NMP. Wzniesiona w l. 1503–1511. Budowla trójnawowa, halowa, na planie prostokąta, obronna, w stylu gotycko-bizantyjskim. We wnętrzu uwagę przykuwały freski figuralne i ornamentalne z 1557 r. Ocalałe fragmenty fresków prezentowane są obecnie w Muzeum Ikon w Pałacu Opatów. Wnętrze świątyni ozdobił również okazały ikonostas z XVII w. wykonany w Gdańsku. Cerkiew zniszczona w 1944 r., do początku lat 80 była tzw. „trwałą ruiną”, obecnie zrekonstruowana.
  - b) Pałac Opatów wzniesiony w l. 1635-1655 w stylu manierystycznym, trójskrzydłowy, trójkondygnacyjny i zespół budynków klasztornych z XVIII w. W Pałacu Opatów mieści się najnowsza atrakcja turystyczna Supraśla i Białostoczczyzny – otwarte w końcu 2006 r. Muzeum Ikon, stanowiące oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku. Zajmuje ono cztery kondygnacje w północnej części obiektu. Całość kolekcji to blisko 1200 ikon powstałych w okresie od XVIII do XX wieku, z czego na ekspozycji prezentowanych jest 300 najcenniejszych dzieł oraz ocalałe fragmenty fresków supraskich. Kolekcja gromadzona była przez lata drogą zakupów w antykwariatach i od prywatnych kolekcjonerów. Znaczna jej część to ikony zatrzymane przez celników w czasie prób przemytu ich do Polski zza wschodniej granicy, które po zakończeniu postępowań sądowych zostały przekazane do Muzeum. Wystawa ma charakter multimedialny, z wykorzystaniem obrazu, światła i dźwięku.
  - c) Brama dzwonnica z 1752 r. w stylu późnobarokowym, z elementami rokokowymi.
- **Kościół ewangelicko-augsburski, ob. rzymsko-katolicki pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski**

Wybudowany w stylu eklektycznym, z przewagą form architektury neogotyckiej w 1885 r. Jednonawowy, na planie prostokąta, od wschodu wieża na planie kwadratu, przechodząca w ośmiobok. Od 1990 r. Kościół rzymsko-katolicki pw. Matki Boskiej Królowej Polski.
- **Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem Św. Trójcy**

Wybudowany w latach 1861-1863 na planie prostokąta, jednonawowy, z wieżą dobudowaną w 1902 r.

- **Pałac Buchholtzów**
Zbudowany w latach 1892-1903 jest oryginalnym, jednopiętrowym budynkiem wykonanym na planie litery "L" w stylu eklektycznym. Łączy on w sobie cechy renesansu francuskiego (dach, owalne lukarny), niderlandzkiego (szczyty facjatek) i włoskiego (elewacje) z klasycystycznymi (portyk balkonowy) i secesyjnymi (ornamentyka, dekoracje sztukatorskie). We wnętrzu zachowały się w dość dobrym stanie secesyjne sztukaterie, gabinet A. Buchholtza, sala bankietowa z dębowym stropem, a także klatka schodowa. Obecnie w obiekcie mieści się Liceum Plastyczne im. Artura Grottgera.
- **Cmentarz poewangelicki**
Założony prawdopodobnie w latach czterdziestych XIX wieku. Najbardziej interesujące są znajdujące się tam grobowce rodziny Buchholtzów i Zachertów. Pierwszy z nich, w stylu neogotyckim, wzniesiony został w roku 1904, według projektu warszawskiego architekta H. Kundera. Starszy, klasycystyczny grobowiec rodziny Zachertów projektował i wybudował w 1885 r. H. Żydok z Warszawy. Obecnie cmentarz rzymsko-katolicki.
- **Domy Tkaczy**
Parterowe budynki mieszkalne budowane z drewna w latach 30-tych i 40-tych XIX w.. Cechą charakterystyczną tych budynków są: sienie na przestrzał, bielone wapnem ściany oraz naczółkowe dachy kryte gontem lub dachówką ceramiczną. Były zamieszkiwane przez supraskich tkaczy chałupników. Drewniana zabudowa powstająca w kolejnych dziesięcioleciach powielala ten wzór budownictwa mieszkalno-przemysłowego.

Ważne miejsce na kulturowej mapie Supraśla mają szansę zająć także:

- **Dębownik**
Prowadzone są tu obecnie wykopaliska archeologiczne. Natrafiono na ślady osadnictwa z paleolitu, mezolitu neolitu i epoki żelaza. Odnalezione przedmioty przebadane przez specjalistów w Poznaniu trafią do Muzeum w Białymstoku.
- **Kolejka leśna**
Historia kolejki wąskotorowej (o rozstawie 600 mm) w Puszczy Knyszyńskiej sięga I wojny światowej i wiąże się z intensywną eksploatacją puszczańskich zasobów. Główna trasa prowadziła od Czarnej Białostockiej do Walił. W okresie międzywojennym ułożony przez Niemców szlak kolejowy znacznie rozbudowano, a ilość trakcji kolejowej sięgnęła 140 km. Jedno z odgałęzień biegło do Supraśla. Linia ta była także intensywnie wykorzystywana do transportu drewna w okresie powojennym. Obecnie większa część infrastruktury (głównie torów) przestała istnieć. Pomimo chęci i starań wielu instytucji na rzecz odrestaurowania i uruchomienia kolejki, będzie to bardzo trudne ze względu na bardzo duże nakłady finansowe oraz koszty utrzymania.

Obecnie same zabytki historyczne nie są już wystarczającym magnesem dla turystów. Problemem jest także dostępność tych zabytków. Bardzo często zdarza się, że atrakcyjne obiekty są zamknięte dla turystów lub bardzo trudno jest się tam dostać. Obserwuje się obecnie wzrost zainteresowania turystów tzw. „aktywnymi zabytkami”, czyli obiektami, które „żyją własnym życiem” – organizowane są tam koncerty, pokazy, warsztaty, wystawy, mają tam swoje siedziby np. bractwa rycerskie itp. W Supraślu jest kilka takich obiektów, które można „ożywić” i w połączeniu z klimatyczno-przyrodniczymi walorami miasta stać się mogą one ważnym elementem oferty turystycznej.

3.3. Infrastruktura społeczna

3.3.1. Instytucje kultury

- **Centrum Kultury i Rekreacji (CKiR)**

Do 2005 r. – Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji. Ośrodek Animacji Kultury reaktywowano w Supraślu w roku 2000, po kilkuletnim okresie, kiedy instytucja ta nie istniała. Podstawowym celem Centrum Kultury i Rekreacji jest stymulowanie oraz rozwój aktywnego i kreatywnego uczestnictwa w kulturze mieszkańców miasta i gminy Supraśl. Praca Centrum Kultury i Rekreacji skupia się głównie na:

- administrowaniu biblioteką publiczną;
- administrowaniu świetlicami terenowymi w kol. Sobolewo, Ciasnem, Karakulach, Ogrodnickach; Sowlanach i Henrykowie;
- organizowaniu imprez masowych – festynów;
- organizowaniu zawodów sportowych;
- współdziałaniu z organizacjami pozarządowymi, działającymi na terenie miasta.

Biblioteka Publiczna (wchodząca w skład CKiR) w Supraślu przy ZSS jest instytucją mającą charakter publiczny, stąd służy i realizuje szczegółowe zadania dla wszystkich mieszkańców Gminy Supraśl. Podstawową cechą jej działalności jest zasada tzw. pożytku publicznego oraz otwartości na czytelnika, na jego oczekiwania. Biblioteka Publiczna w Supraślu posiada filie w Ogrodnickach i Sobolewie.

Sala widowiskowa znajdująca się w kinie „Jutrzenka” – na ok. 100 miejsc; sala przeznaczona jest na koncerty i inne imprezy artystyczne.

W ramach działalności ośrodka funkcjonują też stale:

- Koła artystyczne: teatralne, plastyczne, taneczne, muzyczne.
- Nauka gry na: gitarze, perkusji, instrumentach klawiszowych.
- Zespoły wokально-instrumentalne: Chór Supraski, Chór Amatorski „Sonata”, Zespół Folklorystyczny „Żurawinki”, Zespół Gospodyń Wiejskich z Karakul; zespół jazz-rockowy „Trulejbas”, zespół rockowy „Bright Ophidia”, zespół rockowy „Dominium”, zespół muzyczny „Everest”.

Od początku 2008 r. siedziba Centrum Kultury i Rekreacji mieści się przy ul. Cieliczańskiej w Supraślu w budynku byłej poczty. Obiekt ten wyremontowany został w ramach realizacji projektu: „Remont i adaptacja budynku poczty na potrzeby obiektu o charakterze muzealno-wystawienniczym” z dofinansowaniem w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” Działanie: „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”. W obiekcie funkcjonuje także Punkt Informacji Turystycznej oraz kawiarnia. W części muzealno-wystawiennej zorganizowano stałą ekspozycję prac wybitnego polskiego fotografa, mieszkańca Supraśla – Wiktora Wołkowa. Druga sala wystawowa przeznaczona jest na wystawy czasowe, z których każda jest ważnym elementem kulturowym i turystycznym na mapie Supraśla i regionu. Znajduje się tu także pomieszczenie, które jest udostępniane na spotkania supraskich stowarzyszeń.

Najważniejszym zadaniem na przyszłość jest zagospodarowanie placu przy nowej siedzibie Centrum Kultury i Rekreacji. W ramach tej inwestycji wykonane zostaną następujące zadania: wymiana i uzupełnienie ogrodzenia, uporządkowanie placu, przygotowanie terenu pod ogródek kawiaraniany, postawienie stylizowanej wiaty wykonanie „oczka” wodnego oraz parkingu. Cały projekt zagospodarowania terenu opracowany przez architekta uzgodniony zostanie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków ponieważ cała działka wchodzi w skład zabytkowego układu urbanistycznego Supraśla wpisanego do Rejestru Zabytków (nr rej. 72 z 02.01.1957 r.).

Budynek przy ul. Cieliczańskiej nie zaspakaja jednak wszystkich potrzeb związanych z szeroką działalnością Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu. Stąd niezbędne jest wyremontowanie Domu Ludowego w Supraślu, stanowiącego wcześniej siedzibę CKiR. Szczególnie istotny jest remont sali kinowej na blisko 100 miejsc i przekształcenie jej w nowoczesną salę widowiskową, której brak bardzo doskwiera tak mieszkańcom Supraśla, jak i turystom. W roku 2008 do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach PO „Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego” złożony został projekt na wykonanie dokumentacji projektowej: „Przygotowanie Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu do poprawy warunków funkcjonowania poprzez sporządzenie dokumentacji niezbędnej do wykonania remontu siedziby placówki”. Dokumentacja ta będzie załącznikiem do wniosku aplikacyjnego składanego w ramach konkursu o dofinansowanie ze środków RPOWP na lata 2007-2013, Działanie 6.3 „Rozwój infrastruktury z zakresu kultury i i ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego”.

Dom Ludowy to obiekt drewniany, wzniesiony w 1934 r. wpisany do rejestru zabytków pod nr rej. 815 z 02.03.1996 r. W jego otwarciu uczestniczył Marian Zyndram-Kościałkowski, ówczesny wojewoda białostocki, późniejszy minister spraw wewnętrznych i premier rządu. Jest to jakby miniatura białostockiego Domu Ludowego im. Józefa Piłsudskiego, dziś Teatru im. Aleksandra Węgierki. Obydwa obiekty projektował inż. Jarosław Grin. Praktykę inżynierską przy jego budowie odbywał Henryk Dobrowolski, absolwent uniwersytetu im. S.Batorego w Wilnie, późniejszy wykładowca na Wydziale Budownictwa Lądowego Politechniki Wrocławskiej. Inwestycja została wykonana m.in. dzięki wsparciu Konstantego Zacherta, który dał bezpłatnie plac i drewno na budowę. Wnętrza budynku pomieściły salę z widownią, galerię, biura Zarządu Miejskiego, pomieszczenia dla organizacji młodzieżowych. Tutaj też w 1936 r. umieszczone zostało kino dźwiękowe. Po II wojnie światowej krótko dzierżawił go Polski Czerwony Krzyż. W 1955 r. władze miejskie wydzierżawiły salę widowiskową zarządowi kin w Białymstoku, który urządził w niej kino „Jutrzenka”.

- ***Teatr „Wierszalin”***

Towarzystwo Teatralne „Wierszalin” założone zostało w 1991 r. przez Piotra Tomaszuka i Tadeusza Słobodzianka. „Wierszalin” porównywany jest przez krytykę do takich światowych zjawisk teatralnych jak: „Teatr LABORATORIUM” Jerzego Grotowskiego, czy „Cricot 2” Tadeusza Kantora. Zespół gościł na scenach Tokio, Chicago, Toronto, Londynu, Sydney. Teatr trzykrotnie otrzymał nagrodę Fringe First na Festiwalu Teatralnym w Edynburgu. W 1998 r. Międzynarodowy Instytut Teatralny, w uznaniu wartości wnoszonych do teatru światowego, przyznał „Wierszalinowi” swoją nagrodę krytyków. W 2000 r. Teatr zaprezentował na wystawie Expo w Hanowerze spektakl „Ofiara Wilgefortis”. Od 2006 r. Teatr jest wojewódzką instytucją kultury, finansowaną przez Urząd Marszałkowski oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

- ***Muzeum Ikon***

Oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku. Zajmuje ono cztery kondygnacje w północnej części Pałacu Opatów. Całość kolekcji to blisko 1200 ikon powstałych w okresie od XVIII do XX wieku, z czego na ekspozycji prezentowanych jest 300 najcenniejszych dzieł oraz ocalałe fragmenty fresków supraskich. Kolekcja gromadzona była przez lata drogą zakupów w antykwariatach i od prywatnych kolekcjonerów. Znaczna jej część to ikony zatrzymane przez celników w czasie prób przemytu ich do Polski zza wschodniej granicy, które po zakończeniu postępowań sądowych zostały przekazane do Muzeum.

Inne podmioty promujące kulturę i sztukę w Supraślu to:

- Restauracja „Alkierz”, w której można oglądać prywatne wystawy malarskie i fotograficzne;
- Galeria Wiktora Wołkowa - Centrum Kultury i Rekreacji;
- Galeria „Uroczyska” przy Centrum Edukacji w Supraślu;
- Archiwum i wystawy czasowe w Liceum Plastycznym.

3.3.2. Szkoły

- **Liceum Plastyczne im. Artura Grottgera** – szkoła zajmuje kilka budynków. Głównym jest dawny Pałac Buchholtzów, gdzie mieści się dyrekcja i większość sal wykładowych. Do liceum należy także historyczny Dom Jansena, gdzie obecnie znajduje się internat oraz obiekt, gdzie znajduje się pracownia malarska i rzeźby. Turyści, poza zwiedzaniem samego budynku liceum, mogą być zainteresowani organizowanymi przez nie wystawami. Obecnie przygotowywane są sale wystawowe w piwnicach Pałacu Buchholtzów, funkcjonuje także mała sala wystawowa obok pokoju nauczycielskiego oraz duża w oddzielnym budynku. Istnieje także tzw. archiwum, gdzie gromadzone są i udostępniane zwiedzającym najciekawsze prace jakie powstają, tworzone przez kolejne roczniki uczniów. Wystawy organizowane są co jakiś czas, głównie przy okazji plenerów i imprez. Pokazywane są także wystawy autorskie uczniów oraz prace dyplomowe. W czasie wakacji funkcjonuje stała wystawa. W budynku liceum odnowiona została także czytelnia, która posiada bogaty księgozbiór i stanowiska komputerowe z połączeniem do Internetu. Liceum organizuje także terapie plastyczno-zajęciowe dla dzieci.
- **Centrum Edukacji**, dawny Zespół Szkół Mechanizacji Rolnictwa – szkoła o szerokim profilu kształcenia: od klas ekonomicznych po kierunek agroturystyki z hodowlą koni; szkoła mieszcząca się w nowoczesnym i dobrze wyposażonym kompleksie budynków z pełno wymiarową halą sportową. W 2006 r. została zakończona budowa krytej ujeżdżalni, we współpracy z Francuzami, ze środków ZPORR - Działanie 1.5.
- **Zespół Szkół Sportowych w Supraślu** – Szkoła Podstawowa im. Ferdynanda Mareckiego i gimnazjum. Szkoła od lat słynąca w Polsce z sukcesów uczniów uprawiających narciarstwo biegowe. Wielu absolwentów tej szkoły kontynuuje naukę w Szkole Mistrzostwa Sportowego w Zakopanem.

3.3.3. Kościoły

- Parafia rzymsko-katolicka pw. Św. Trójcy
- Parafia rzymsko-katolicka pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski
- Parafia prawosławna pw. Zwiastowania NMP i św. Jana Teologa

3.3.4. Organizacje i stowarzyszenia działające w Supraślu

- Towarzystwo Przyjaciół Supraśla
- Stowarzyszenie Collegium Suprasliense
- Stowarzyszenie „Uroczysko”
- Koło Towarzystwo im. F. Chopina
- Supraska Inicjatywa Gospodarcza
- Towarzystwo Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl
- Miejski Klub Sportowy „Supraślanka”
- Młodzieżowy Klub Sportowy „Sprząśla”

- Uczniowski Klub Sportowy „Victoria”
- Uczniowski Klub Sportowy „Puszcza”
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci o/w Supraślu
- Polski Związek Wędkarski o/w Supraślu
- Koło Łowieckie „Sokół” w Supraślu
- Związek Emerytów i Rencistów o/w Supraślu
- Związek Kombatantów i Osób Represjonowanych o/w Supraślu
- 1 DH im. Zawiszy Czarnego w Supraślu
- 73 SDH im. Edmunda Świerzyńskiego w Supraślu

Towarzystwo Przyjaciół Supraśla

Towarzystwo Przyjaciół Supraśla (skrót TPS) jest stowarzyszeniem kulturalnym, istniejącym od 1968 r. i jest najstarszą organizacją działającą w Supraślu. Stowarzyszenie zostało utworzone przez grono społecznych działaczy, którzy chcieli promować miasteczko. Naczelną ideą było zbieranie materiałów archiwalnych związanych z historią miasta. Stowarzyszenie w swoich kręgach skupia około 200 osób. Członkami TPS są zarówno mieszkańcy Supraśla, jak również osoby z poza granic Polski. Stowarzyszenie nie tylko kolekcjonuje archiwalia, ale również prowadzi działalność wydawniczą.

TPS w trakcie swej działalności w latach 90-tych zainicjowało wspólne działania lokalnych organizacji i samorządu do współpracy z innymi społecznościami nie tylko w kraju ale i poza granicami. Dzięki utworzeniu stowarzyszeń „bliźniaczych” - partnerskich w Szwajcarii, Izraelu, Walii czy polskim Zgierzu i podpisaniu umów, stowarzyszenie uutorowało drogę do nawiązania kontaktów pomiędzy samorządami. Stanowiło to m.in. podstawę do otrzymania w 2004 roku przez gminę Supraśl „Dyplomu Rady Europy”.

Działalność TPS nie ogranicza się tylko do współpracy z organizacjami i instytucjami, inną dziedziną jest promocja miasta i regionu poprzez publikacje, organizowanie wystaw i konferencji. M.in. w 2003 r. TPS wspólnie z Muzeum Historycznym m. Stołecznego Warszawy zorganizowało wystawę w Warszawie w siedzibie muzeum zatytułowaną „SUPRAŚL 500 LAT – miasteczko na Podlasiu – historia – kultura – przyroda”.

Od 1998 r. TPS jest fundatorem nagrody „HENRYK”. Nagroda została nazwana na cześć Pana Henryka Ołdytowskiego, współzałożyciela i wieloletniego Prezesa TPS. Nagroda jest przyznawana zarówno osobom jak i związkom twórczym, organizacjom i instytucjom „sławiącym dobre imię Supraśla”.

Stowarzyszenie Collegium Suprasliense

Istnieje od 2000 r. Główne cele Stowarzyszenia to: ochrona wartości środowiska naturalnego i kulturowego gminy Supraśl; prowadzenie działalności edukacyjnej, badawczej, popularyzatorskiej w zakresie przeszłości gminy Supraśl, regionu Podlasia oraz Kresów; działalność artystyczna oraz kulturalna w duchu chrześcijańskim i narodowym. Collegium swe cele realizuje m.in. poprzez:

- gromadzenie zbiorów i wiedzy o przeszłości Supraśla, Podlasia i Kresów; prowadzenie biblioteki i archiwum miesięcznika „Nazukos”;
- organizowanie konferencji, seminariów (m.in. od 2000 r. coroczna konferencja naukowa z cyklu „Małe Miasta”; współpraca z Katedrą Antropologii Kultury Uniwersytetu w Białymstoku);
- prowadzenie działalności wydawniczej (wydawca supraskiego miesięcznika „Nazukos” oraz szereg publikacji naukowych, m.in. siedem tomów w serii naukowej „ACTA

COLLEGII SUPRASLIENSIS” i popularyzujących dzieje miasteczka, m.in. „Spacerem po Supraślu”);

- prowadzenie działalności wystawienniczej, m.in. współpraca z Muzeum Archeologicznym w Warszawie w programie wystawowym dot. historii Supraśla;
- współdziałanie w ochronie zabytków i miejsc pamięci narodowej.

Stowarzyszenie „Uroczysko”

Stowarzyszenie organizuje coroczne Spotkania z Naturą i Sztuką „Uroczysko”. Jest to największa i najbardziej znana impreza w regionie. Przez te kilka dni do Supraśla ściągają liczną grupą artystów, naukowców i turystów z różnych stron kraju i z zagranicy.

Stowarzyszenie prowadzi też intensywną działalność wydawniczą i wystawienniczą. Co roku seria wydawnicza „Uroczyska” powiększa się m.in. o kolejną pozycję prezentującą materiały z sesji poświęconych corocznym symbolom danej edycji imprezy (konik polski, wilk, sowa, orzeł, żuraw, żubr, pszczoła, łoś, bóbr). Od 8 lat działa też Galeria „Uroczyska” (na poddaszu Centrum Edukacji), która gromadzi eksponaty powstałe podczas corocznych Spotkań z Naturą i Sztuką oraz prace twórców związanych z Supraślem i „Uroczyskiem”. „Galeria” ta jest jednak powszechnie dostępna jedynie w trakcie trwania Spotkań z Naturą i Sztuką, stąd pilna potrzeba dodatkowych rozwiązań pozwalających udostępnić zbiory i wystawy Stowarzyszenia szerszemu gronu.

Koło Towarzystwa im. F. Chopina

Jedynym w Polsce Kołem Towarzystwa im. F. Chopina istniejącym w miejscowości, która nigdy nie była związana z kompozytorem. Koło organizuje cykliczne koncerty fortepianowe w Pałacu Buchholtzów.

Supraska Inicjatywa Gospodarcza

Stowarzyszenie skupiające głównie ludzi prowadzących własną działalność gospodarczą, ale równocześnie ludzi zainteresowanych wszechstronnym rozwojem miasta i gminy Supraśl. Stowarzyszenie powstało w kwietniu 1998 r. i liczy ok. 30 członków.

Towarzystwo Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl

Jedno z młodszych supraskich stowarzyszeń, stawiające za główny cel wszechstronny rozwój miasteczka, przy wykorzystaniu wszystkich jego walorów naturalnych i kulturowych. Główne priorytety na rzecz których działa towarzystwo to: zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska Gminy Supraśl, poprawa jakości wody pitnej (m.in. poprzez stopniową wymianę rur azbestowych), pobudzenie aktywności mieszkańców do poprawy estetyki poszczególnych posesji, zagospodarowanie Plaży Miejskiej, budowa ścieżki rowerowej Białystok – Supraśl i przygotowanie ścieżek rowerowych i pieszych wokół Supraśla.

Miejski Klub Sportowy „Supraślanka” - najstarsze w Supraślu stowarzyszenie sportowe, powołane w 1934 r. pn. Supraski Klub Sportowy „Supraślanka”. Obecnie wiodącą sekcją w Klubie jest sekcja piłki nożnej (obecnie w III lidze).

Młodzieżowy Klub Sportowy „Sprząśla” - założony w 1992 r. Klub posiada dwie sekcje: zapaśniczą i jeździecką.

Uczniowski Klub Sportowy „Puszcza” – działa przy Zespole Szkół Sportowych w Supraślu, a podstawową sekcją Klubu jest sekcja narciarstwa biegowego. Od dwóch lat działa też sekcja łucznicza.

Uczniowski Klub Sportowy „Victoria” – działa przy Centrum Edukacji w Supraślu, a podstawowe sekcje to: sekcja jeździecka, zapaśnicza i lekkoatletyczna.

Spoleczna Rada Programowa Uzdrowiska Supraśl

W 2002 r., w związku z uzyskaniem przez Supraśl statutu uzdrowiska, 8 supraskich stowarzyszeń zawiązało Społeczną Radę Programową Uzdrowiska Supraśl. W skład Społecznej Rady wchodzi po dwóch przedstawicieli z każdego ze stowarzyszeń. Radzie przez pół roku przewodniczy jedno ze stowarzyszeń w określonej z góry kolejności. Społeczna Rada jest forum konsultacyjnym i opiniotwórczym, którego obszarem zainteresowania jest całokształt życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego Gminy Supraśl, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki związanej z tworzeniem i rozwijaniem Uzdrowiska Supraśl. Naczelnym zadaniem Społecznej Rady Uzdrowiska Supraśl jest aktywizacja wszelkich działań związanych z funkcją turystyczną, kulturalną i uzdrowiskową Supraśla. Główne dotychczasowe tematy, z którymi Rada próbowała się zmierzyć to:

3.3.5. Najważniejsze cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

- Spotkania z Naturą i Sztuką „Uroczysko” (Stowarzyszenie „Uroczysko”)
- Europejski Młodzieżowy Festiwal Europejski „Gloria” (Centrum Edukacji, CKiR)
- Ogólnopolskie Biennale Tkaniny Artystycznej uczniów szkół plastycznych (Liceum Plastyczne)
- „Noc Świętojańska” (CKiR)
- „Supraskie Spotkanie z Bluesem” (CKiR)
- „Spotkania z kulturą romską” (CKiR)
- Supraski Łomot – festiwal muzyki rockowej (CKiR)
- Zawody w biegach narciarskich o Puchar Dyrektora ZSS w Supraślu (ZSS)
- Mistrzostwa Rowerów Górskich (starostwo powiatowe, CKiR, Nadleśnictwo Supraśl)
- Halowy Turniej Piłki Nożnej (Centrum Edukacji, CKiR)
- Regionalne Zawody Jeździeckie w ujeżdżeniu i skokach przez przeszkody (MKS „Sprząśła”; UKS „Victoria”)
- Turniej szachowy (Centrum Edukacji, CKiR)
- Mistrzostwa Modeli Pływających (CKiR)
- „Hubertus” (MKS „Sprząśła”)

3.4. Infrastruktura techniczna

3.4.1. Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja

W gminie Supraśl wykorzystywane są zasoby wód podziemnych, czwartorzędowych z trzech poziomów wodonośnych. Istnieje około 50 studni głębinowych o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych 4,0-72,0 m³/d oraz około 380 studni kopanych.

Całkowita długość sieci wodociągowej wynosiła na koniec 2006 r. 72,3 km. Według danych GUS na 4105 mieszkań do wodociągu sieciowego podłączone były 3786 (92,2%) mieszkania. W mieście Supraśl do wodociągu sieciowego podłączonych było 96,2% mieszkań (1468). Według danych Komunalnego Zakładu Budżetowego sytuacja wygląda

jednak gorzej. W Supraślu umowy na dostarczanie wody ma podpisanych 1322 odbiorców fizycznych (co odpowiadałoby niecałemu 87% mieszkań), natomiast na terenach wiejskich 1798 odbiorców (79,6%). Według liczby osób (dane GUS) gmina Supraśl zwodociągowana jest w 87,1%, z tego miasto Supraśl - 95,6% ludności.

Miasto Supraśl posiada wodociąg komunalny (3 studnie głębinowe). Podaż wody była niewystarczająca, szczególnie w perspektywie konieczności rozbudowy sieci wodociągowej, co było jednym z czynników wymuszających rozpoczęcie modernizacji supraskiego ujęcia wody. Drugim powodem wymuszającym modernizację jest przekraczanie zdrowotnych norm jakości wody w zakresie mętności, żelaza ogólnego i manganu. Ponadto w sieci supraskiej część sieci wodociągowej stanowią rury cementowo-azbestowe wymagające wymiany. W Podsupraślu funkcjonuje wodociąg zasilany z ujęcia wody w Nadleśnictwie Supraśl.

Miasto Supraśl jest objęte centralnym systemem kanalizacyjnym m. Białegostoku, który tworzą 2 przepompownie w Supraślu i 2 przepompownie w Ogrodnickach. Ścieki są pompowane do kolektora w rejonie stacji wodociągowej „Pietrasze”, a następnie grawitacyjnie odprowadzane do centralnej oczyszczalni ścieków w Białymstoku. Miejska sieć grawitacyjnych kanałów sanitarnych jest w trakcie rozbudowy.

W 2006 r. łączna długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosiła 73,5 km, z czego w mieście Supraśl – 20,8 km. Według danych KZB za rok 2007 podpisane były 2694 umowy na odbiór ścieków z odbiorcami fizycznymi, co odpowiadałoby 65,6% mieszkań. W m. Supraśl odsetek ten wynosił 71,3%. Natomiast według danych GUS w 2006 r. obsługiwane było 73,3% mieszkańców gminy, z tego w mieście Supraśl - 77,7%.

3.4.2. System gospodarki odpadami

Obecnie gmina realizuje gospodarkę odpadami zgodnie z założeniami Związku Gmin "Czyste Środowisko" za pomocą powołanego Zakładu Komunalnego w Studziankach, gmina Wasilków. Na terenie gminy nie ma składowiska odpadów komunalnych. Odpady z terenów miejskich komunalnych usuwane są przez Komunalny Zakład Budżetowy na zlecenie Urzędu Miejskiego, natomiast z terenów prywatnych przez MPO, Astwę, Czyściocha i służby "Czystego Środowiska".

Na terenie miasta i gminy Supraśl odbywa się zbiórka surowców wtórnych: butelek typu PET, stłuczki szklanej, makulatury w systemie pojemnikowym oraz przy zastosowaniu worków, tzw. zbiórka „u źródła”.

3.4.3. Gazyfikacja

Gaz sieciowy dostępny był w 2006 r. w 1355 mieszkaniach na terenie gminy (33%), z tego w mieście Supraśl - 369 mieszkań (24%).

Gaz ziemny do celów komunalnych i grzewczych pobiera się z gazociągu wysokoprężnego za pośrednictwem stacji redukcyjno-pomiarowej w Grabówce, a następnie doprowadza się gazociągiem średnioprężnym do miasta Supraśl oraz wsi: Ogrodnicki, Karakule i Sowłany.

3.4.4. Komunikacja

Dostępność komunikacyjna Supraśla jest przede wszystkim zależna od połączeń z kraju i ze świata z Białymstokiem, które niestety nie są najlepsze. Parametry techniczne oraz stan drogi Warszawa – Białystok – Augustów oraz drogi Lublin – Białystok nie zapewniają wystarczająco sprawnej i szybkiej komunikacji. Podobnie jest z linią kolejową Warszawa

Białystok – Suwałki, a linia kolejowa Białystok – Lublin jest technicznie zużyta i ma praktycznie już tylko znaczenie lokalne. Białystok nie posiada także lotniska regionalnego.

W samej gminie Supraśl jedynym układem komunikacyjnym jest układ drogowy. Szczególne znaczenie dla miasta Supraśla ma droga wojewódzka nr 676 Białystok - Krynki, łącząca Supraśl z Białymstokiem. Jej odcinek na terenie gminy (Nowodworce - Kopna Góra) ma długość ok. 18,4 km. Biorąc pod uwagę potrzeby mieszkańców Supraśla, oczekiwania wzrostu ruchu turystycznego (przede wszystkim ze względu na rozwój uzdrowiska) oraz wzrost ruchu towarowego w kierunku Krynek, jej parametry wydają się niezadowalające. Szczególnie wąski i niebezpieczny jest odcinek w granicach wsi Ogrodniczki.

Przez teren gminy przebiegają także drogi powiatowe o łącznej długości 37,2 km. Do dróg powiatowych należą także niektóre ulice w m. Supraśl, m.in. ul. Piłsudskiego i Cieliczańska.

Drogi gminne mają łączną długość 86,947 km, przy czym większość z nich (około 70%) ma nawierzchnię gruntową, a niektóre z nich mają istotne znaczenie i wymagają przebudowy. W Supraślu ważne są ulice gminne położone w centrum w strefie konserwatorskiej (zarazem strefa B uzdrowiska). Część z nich ma wciąż nawierzchnię gruntową, a część zniszczoną nawierzchnię brukową i w ramach przystosowania centrum dla funkcji turystycznych (a także potrzeb mieszkańców) niezbędna jest ich przebudowa. Do tego typu ulic należą np. 11 Listopada, Spółdzielcza, Słowackiego, a także główny Plac Kościuszki. Kwalifikuje się też do modernizacji ul. Brzozówka, która jest drogą prowadzącą z osiedla (i zarazem strefy A Uzdrowiska), a jej nawierzchnia jest w fatalnym stanie.

Miasto Supraśl jest dobrze połączone komunikacją zbiorową z Białymstokiem: linia PKS oraz linia prywatna. Jediną alternatywą dla komunikacji samochodowej na trasie Białystok – Supraśl jest ścieżka rowerowa. Inwestycja ta zrealizowana została w roku 2007 jako wspólny projekt Miasta Białystok i Gmin Supraśl i Wasilków w ramach ZPORR, Działanie 1.4.

3.5. Gospodarka i rolnictwo

3.5.1. Podmioty gospodarcze

W gminie na koniec 2007 r. zarejestrowanych było 1053 podmiotów gospodarczych (poza sektorem indywidualnych gospodarstw rolnych), z tego w mieście Supraśl – 331. Dynamika ich powstawania była bardzo wysoka i wynosiła w latach 1995-2006 – 181% (średnio dla kraju – 172%, dla województwa podlaskiego - 175%). Wskaźnik nasycenia podmiotami gospodarczymi (na 100 mieszkańców) jest jednak niezbyt wysoki w stosunku do przeciętnej w kraju, choć z kolei wyższy niż w województwie i powiecie i wynosi w mieście Supraśl – 7,5, a dla całej gminy Supraśl – 8,2 (przy wskaźniku dla Polski – 9,5).

Firmy zarejestrowane w gminie prowadzą głównie działalność handlową (31%), przemysłową (11,5%), transportową (11%), budowlaną (10,5%) oraz obsługą nieruchomości i firm (9%). Większość firm w gminie, to firmy małe (93,7%), firm średnich jest 52, a dużych 14 (z tego tylko 2 w mieście Supraśl).

W gminie zarejestrowanych było na koniec 2007 r. 232 firmy sektora przemysłowego i budowlanego. W mieście Supraśl najważniejsze z nich to:

- Zakłady Przemysłu Drzewnego Tartak
- Art-Mebel – zakłady w Supraślu i Sobolewie,
- Pinea s.c. (branża meblarska),

3.5.2. Turystyka i uzdrowisko

Sfera turystyki i wypoczynku uzdrowiskowego jest traktowana priorytetowo jako główny cel i źródło rozwoju miasta Supraśl. Baza noclegowa w mieście Supraśl i w jego rejonie składa się z następujących obiektów:

- Dom Wypoczynkowy *Knieja* - 69 miejsc całorocznych,
- Ośrodek Wypoczynkowy *Puszcza* - 100 miejsc całorocznych i 120 sezonowych w domkach,
- internat Podlaskiego Ośrodka Doskonalenia Kadr Administracji Publicznej w Białymstoku - 36 miejsc całorocznych,
- internat Centrum Edukacji - 165 miejsc sezonowych (możliwy też nocleg poza sezonem, lecz ilość dostępnych miejsc zależy od ilości uczniów),
- internat Liceum Plastycznego - 70 miejsc sezonowych,
- pokoje gościnne *Maja* - 8 miejsc całorocznych,
- pokoje wypoczynkowe *Petra* (zarejestrowane jako kwatera agroturystyczna) - 12 miejsc całorocznych,
- kwatera prywatna *Przy Lesie* - 5 miejsc całorocznych,
- kwatera prywatna *Przy Kominku* (zarejestrowane jako kwatera agroturystyczna) - 6 miejsc całorocznych,
- kwatera prywatna *Stokrotka* - 5 miejsc całorocznych,
- pokoje gościnne *U Szyszków* - 5 miejsc całorocznych,
- pokoje wypoczynkowe *Żuczek* - 10 miejsc całorocznych,
- pokoje gościnne *Sosnowe Siedlisko* - 6 miejsc całorocznych,
- pensjonat *Zajma* - 12 miejsc całorocznych.

Baza noclegowa, jak na gminę od lat nastawioną na rozwijanie funkcji turystycznej i uzdrowiskowej jest dalece niewystarczająca. Dotyczy to zarówno ilości miejsc (zakładana chłonność turystyczna Supraśla wynosić ma około 1000 turystów), jak i jej standardu. W większości baza ma co najwyżej standard średni. Jedynie OW *Knieja* (w części) jest przystosowany do potrzeb turystów niepełnosprawnych. Posiada on także uprawnienia do prowadzenia turnusów rehabilitacyjnych.

Baza sanatoryjno-uzdrowiskowa Supraśla jest ciągle na etapie projektowania i wstępnego rozwoju. M.in. przedsiębiorstwo HALGEN (OW *Knieja*) złożyło wniosek o dofinansowanie ze środków UE (Działanie 3.2 RPOWP) budowy części sanatoryjnej obiektu. Od 2004 r. działa Centrum Rehabilitacji i Fizjoterapii „reMed” (elektroterapia i elektrodiagnostyka, terapia ultradźwiękami, laseroterapia, krioterapia, terapia ruchowa bierna i czynna, okłady borowinowe, masaże, zabiegi rehabilitacyjne, tężnia inhalacyjna. Usługi rehabilitacyjne prowadzone są także w NZOZ MEDMAL.

Również baza gastronomiczna jest całkowicie nie satysfakcjonująca. Stanowią ją następujące podmioty:

- Restauracja „Alkierz”,
- Bar „Jarzębinka”,
- OW „Puszcza”,
- DW „Knieja”,
- Jadłodajnia „Łukaszówka”,
- Bar „Dagma”
- Cukiernia „Kinga”.

Supraśl jest doskonałą bazą do wypadów rowerowych, turystyki pieszej i konnej. Przez teren miasta przebiegają:

- Ścieżka rowerowa z Białegostoku do Supraśla dł. 12 km – inwestycja zrealizowana w 2007 r. ze środków UE (ZPORR, Działanie 1.4) jako wspólne zadanie Miasta Białystok, Gminy Supraśl i Gminy Wasilków.
- Szlak Supraski o długości 16 km (pieszy),
- Szlak Świętojański o długości 28 km (pieszy),
- Szlak Borami Dorzecza Supraśli o długości 30 km (pieszy),
- Szlak konny z Folwarków Tylwickich do Krynic (łącznie dł. 119,7 km),
- Szlak rowerowy zielony z Krynek do Królowego Mostu (łącznie dł. 150 km),
- Szlak kajakowy rzeką Supraśl z Gródka do Wasilkowa (łącznie dł. ok. 62 km).

Pozostałe elementy bazy turystycznej i uzupełniającej Supraśla stanowią:

- **Stadion miejski** – stadion o charakterze piłkarsko-lekkoatletycznym. W roku 2008 na jego terenie powstanie dodatkowy kompleks boisk w ramach programu rządowego ORLIK 2012. Stadion może być używany do organizacji dużych imprez i wydarzeń sportowych oraz jako baza rekreacyjna dla turystów pobytowych.
- **Ośrodek MKS „Sprząśla”** – ośrodek jeździecki; zajmuje się prowadzeniem zajęć z zakresu jeździectwa na rzecz dzieci i młodzieży z terenu gminy Supraśl. Ośrodek prowadzi także działalność komercyjną: oferuje naukę jazdy konnej, przejażdżki bryczką.
- **Centrum Edukacji:**
  - 1/ **pełno wymiarowa hala sportowa** służąca na potrzeby szkoły oraz Wyższej Szkoły Sportu i Turystyki, a także udostępniana odpłatnie na zajęcia sportowe oraz organizację imprez sportowych.
  - 2/ **kryta ujeżdżalnia** na potrzeby kierunku agroturystycznego ze specjalnością hodowla koni oraz na potrzeby hipoterapii.
- **Zespół Szkół Sportowych** – hala sportowa służąca na potrzeby szkoły oraz udostępniana odpłatnie na zajęcia sportowe oraz organizację imprez sportowych.
- **Plaża miejska** – obecnie prowadzone będą prace mające na celu zagospodarowanie i estetyzację brzegu rzeki oraz udostępnienie jej dla turystów. Do POWP, Działanie 3.1. „Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu” w roku 2008 złożony został projekt „Budowa bulwaru z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną nad rzeką Supraśl – zagospodarowanie skarpy nadrzecznej w rejonie ul. Konarskiego”.
- **Wiaty biwakowe** – nadleśnictwo Supraśl dysponuje kilkoma miejscami postojowo-biwakowymi w okolicach Supraśla. Do najbardziej popularnych należą: Dębówik, Pod Dębami, Czołnowo, Pólko, Kopna Góra. Do dyspozycji turystów są wiaty, ławki, miejsce na ognisko lub grilla.
- **O.W. „Puszcza”** – w ośrodku znajdują się do dyspozycji gości: sauna, siłownia oraz wypożyczalnia rowerów.
- **D.W. „Knieja”** – ośrodek dysponuje atrakcyjnym terenem do organizacji imprez plenerowych (wiaty, grille, nagłośnienie). W planach jest budowa basenu sezonowego.
- **Gospodarstwo agroturystyczne „Ritowisko”** – Surazkowo (8 km od Supraśla), dysponuje znaczącą stawką koni, specjalizuje się w powożeniu zaprzęgami konnymi. Prowadzone są tu lekcje nauki jazdy konnej dla początkujących, organizowane są rajdy i wyprawy, a także spływy kajakowe (do dyspozycji 10 kajaków).
- Wypożyczalnia kajaków – plaża miejska;
- Wypożyczalnia rowerów przy pensjonacie *Żuczek*.

Informacji turystycznej można zasięgnąć w Punkcie Informacji zlokalizowanym w siedzibie CKIR przy ul. Cieliczańskiej.

3.5.3. Otoczenie biznesu

Istotną rolę w sferze produkcyjnej odgrywa infrastruktura ekonomiczna - instytucje z otoczenia biznesu, na którą składają się banki i inne instytucje finansowe, inkubatory innowacyjności i przedsiębiorczości, parki naukowo-produkcyjne, technopole, a także agencje rozwoju, instytucje doradcze, konsultingowe i szkoleniowe oraz organizacje wystawowe i promocyjne.

W mieście Supraśl zarejestrowanych było na koniec 2007 r. 135 podmiotów obsługi firm i nieruchomości. W Supraślu znajduje się Bank Spółdzielczy i Bank PKO BP. Ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo aglomeracji miejskiej Białystok – stolicy województwa, przedsiębiorstwa działające w gminie Supraśl mają możliwość szybkiego dostępu do instytucji otoczenia biznesu funkcjonujących w Białymstoku.

3.6. Zagospodarowanie przestrzenne i strefy uzdrowiskowe

Do dnia 01.01.2003 roku gmina Supraśl posiadała miejscowe plany ogólne zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Supraśl (uchwała Nr 115/91 Rady Miejskiej w Supraślu z dnia 07.12.1991 r.) opracowany zgodnie z Ustawą o Planowaniu Przestrzennym z 1985r. (uchwała Nr XXV/123/88 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Supraślu z dn. 25 maja 1988 r. obejmujący teren gminy Supraśl oraz Uchwała Nr XIX/115/91 Rady Miejskiej w Supraślu z dn. 12.12.1991 r. obejmująca teren miasta Supraśl oraz Uchwała intencyjna Nr XIX/184/08 Rady Miejskiej w Supraślu z dn. 26.06.2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Uzdrowiska Supraśl.

Obecnie gmina posiada aktualne opracowania: „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy”, przyjęte uchwałą Nr XXXVI/236/98 z dnia 14 czerwca 1998 r, oraz jednostkowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Od roku 2003 na obszarach miasta Supraśl nieobjętych obowiązującymi planami miejscowymi prowadzona jest realizacja polityki przestrzennej za pomocą jednostkowych decyzji o warunkach zabudowy wydawanych zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku.

Status Uzdrowiska obliguje gminę Supraśl do wydzielenia stref ochrony uzdrowiskowej: A, B i C. W roku 2008 Gmina przystąpiła do zmiany stref uzdrowiskowych (Operat Uzdrowiskowy dla gminy Supraśl, EKO-LOG Sp. zo.o.).

Proponowana obecnie wersja stref uzdrowiskowych przedstawia się następująco:

Strefa ochrony uzdrowiskowej „A”

Obszar przeznaczony dla potrzeb funkcjonowania strefy „A” wynosi 158,56 ha. Strefa „A” swym zasięgiem obejmuje część miasta Supraśl, część obrębu Jałówka i część obrębu Krasne – Ciasne. W stosunku do poprzedniej strefy „A” uległ zmniejszeniu obszar w mieście Supraśl (obecnie granice strefy stanowią ul. Białostocka i Piłsudskiego), a zwiększeniu w części obrębu Jałówka i Krasne-Ciasne.

Strefa ochrony uzdrowiskowej „B”

Strefa „B” obejmuje znaczną część Miasta Supraśl, część obrębu Jałówka i część obrębu Krasne – Ciasne.

Strefa ochrony uzdrowiskowej „C”

Strefa „C” stanowi część Gminy Supraśl, w którą wchodzi obręby geodezyjne Miasta Supraśl, Krasne-Ciasne, Cieliczanka, Surażkowo, Łąźnie, Sokółda, Woronicze – Międzyrzecze.

3.7 Zestawienie zasobów Supraśla – znaczenie dla rozwoju miejscowości

Dla dokonania analizy zasobów miejscowości sporządzono poniższą tabelę

TABELARYCZNE ZESTAWIENIE I OCENA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL				
Rodzaj zasobu	Opis (nazwanie zasobu) jakim wieś dysponuje	Znaczenie zasobu (odpowiednie zaznacz X)		
		Małe	Duże	Wyróżniające
1	2	3	4	5
Środowisko przyrodnicze, położenie				
1. Walory krajobrazu	Krajobraz nizinny, leśny, urozmaicony licznymi utworami polodowcowymi, przecięty malowniczą doliną rzeki Supraśli		X	
2. Walory klimatu	Cechy mikroklimatu o potwierdzonych walorach leczniczych. Część Miasta znajduje się w tzw. Strefie A uzdrowiska, objętej nadzorem Ministerstwa Zdrowia oraz ochroną statutową ze względu na funkcję uzdrowską.			X
3. Walory szaty roślinnej	Różnorodność stanowisk od borów brusznicowych po ekosystemy właściwe torfowiskom, ekotyp sosny supraskiej (masztowej).			X
4. Cenne przyrodniczo obszary lub obiekty	Położenie w obszarze Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, obszar NATURA 2000, 5 rezerwatów przyrody w najbliższej okolicy miasta.			X
5. Świat zwierzęcy	Dzika zwierzyna leśna, w tym sarny, dziki, łosie, jelenie, bobry, żubry, liczne gatunki ptaków, w tym gatunki chronione.		X	
6. Wody powierzchniowe	Rzeka Supraśl, zalew na rzece Supraśl, tzw. Nowa Rzeka – duża wartość historyczna i przyrodnicza.		X	

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL 2008-2015

7. Wody podziemne	Stanowią rezerwuuar wody pitnej dla Supraśla oraz główny rezerwuuar wody pitnej dla Białegostoku.		X	
8. Podłoże, warunki geologiczne	Podłoże obszaru miejscowości budują utwory piaszczysto gliniaste.	X		
9. Gleby	Gleby należą do jednych z najsłabszych, wytworzonych na piaskach, są to gleby płowe, bielicowe, miejscami w dolinach rzek i obniżeniach terenu utwory hydrogeniczne i organiczne jak torfy.	X		
10. Kopaliny	Złoże torfowe, tzw. torfowiska niskie, o potwierdzonych właściwościach borowin leczniczych (m.in. pobliska wieś Podsokołda).			X
11. Drogi (dostępność komunikacyjna)	Supraśl położony jest na głównym szlaku komunikacyjnym (droga wojewódzka nr 676) prowadzącym z Białegostoku w kierunku miejscowości Krynki oraz z Supraśla w kierunku drogi krajowej nr 65 Białystok - Bobrowniki (przejście graniczne z Białorusią). Stan tych dróg jest słaby. Stan nawierzchni ulic w Supraślu jest zadowalający i ulega stałej poprawie.		X	
Środowisko kulturowe				
12. Walory architektury	Bardzo charakterystyczna architektura supraska, w tym zespół klasztorny oraz miasteczka przemysłowego – Pałac Buchholtza, Domy Tkaczy, obiekty oraz obszary miasta objęte ochroną konserwatora zabytków.			X
13. Osobliwości kulturowe	Miejsce styku kultur, miejsce równoległego funkcjonowania przez wieki kilku różnych kultur i wyznań (przed wojną m.in. polskiej, niemieckiej, żydowskiej, rosyjskiej).			X

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL 2008-2015

14. Miejsca, osoby i przedmioty kultu	Katakumby ze 132 niszami grzebalnymi zakonników prawosławnych (1557-1603) i unickich (1603-1839); miejsce spoczynku okolicznej szlachty – dobrodziejów klasztoru Bazylianów.			X
15. Święta, odpusty, pielgrzymki	Święta i tradycyjne obrzędy obchodzone przez wiernych kościoła rzymsko-katolickiego i prawosławnego, szczególnie pielgrzymka wiernych prawosławnych z okazji święta Matki Boskiej Supraskiej.			X
16. Tradycje, obrzędy, gwara	Tradycje i obrzędy charakterystyczne dla kultury Podlasia i kresów wschodnich.		X	
17. Specyficzne potrawy	Potrawy kuchni kresowej oraz tatarskiej, w tym babka ziemniaczana, kiszka ziemniaczana, mataniki, „ślepa rybka”, kindziuk, kwaszanina.			X
18. Specyficzne nazwy	Największa cykliczna impreza pn. „Uroczysko”; Teatr „Wierszalin”, nazwy zabytków piśmiennictwa powstałych w dawnej drukarni w Supraślu np. „Supraslskij pomiannik”, „Kodeks Supraski”, „Irmologion Supraski”; ponadto takie nazwy i określenia jak „Zajma”, „Kopana rzeka”, „Górka Haka”, „Górka Stupaka”, „Uciekaj”.			X
19. Dawne zawody	Tkacz, snycerz, drukarz		X	
Obiekty i tereny				
20. Działki pod zabudowę mieszkaniową	Atrakcyjne tereny, m.in. w strefie A Uzdrowiska z przeznaczeniem na zabudowę mieszkaniową w połączeniu ze świadczeniem usług pensjonatowych			X
21. Działki pod domy letniskowe	Wsie usytuowane w odległości kilku km od Supraśla: Cieliczanka, Podsokołda, Sokołda, Woronicze, Międzyrzecze.		X	
22. Działki pod zakłady usługowe i przemysł	W samym miasteczku oraz pobliskich wsiach.		X	

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL 2008-2015

23. Tradycyjne obiekty gospodarskie	Oryginalny obiekt dawnej Karczmy przy zespole klasztornym, XVI wieczne stawy rybne w centrum miasta; ulica Konarskiego.		X	
24. Place i miejsca publicznych spotkań	Plac Kościuszki – obecnie ograniczona funkcja placu miejskiego ze względu na pętlę autobusową i parking. Sala Obrad – Urzędu Miasta. CKiR w obiekcie starej poczty przy ul. Cieliczańskiej. Aula Centrum Edukacji. Inne alternatywne, z inną funkcją pierwotnych zastosowań, np. sala kinowa.		X	
25. Miejsca sportu i rekreacji	Stadion Miejski, korty tenisowe, siłownia, 2 hale sportowe (Centrum Edukacji, szkoła podstawowa i gimnazjum), kryta ujeżdżalnia (Centrum Edukacji). Kluby sportowe (4): MKS „Sprząśła”; MKS „Supraślanka”; UKS „Viktoria”; UKS „Puszcza”.			X
Gospodarka, rolnictwo				
26. Miejsca pracy	Szkolnictwo, usługi, administracja publiczna, nieliczne zakłady produkcyjne, rzemiosło. Bardzo łatwy i dogodny dojazd do miejsc pracy w Białymstoku.		X	
27. Zakłady produkcyjne	Większość zakładów produkcyjnych i usługowych zlokalizowanych jest poza miastem Supraśl w południowej części gminy, w miejscowościach Zaścianki i Grabówka.	X		
28. Znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe	Supraśl nie posiada obecnie znanych na rynku ogólnym zakładów przemysłowych.	X		
29. Miejsca hotelowe, noclegowe	Brak hoteli kategoryzowanych, dwa ośrodki wczasowe z zapleczem do prowadzenia szkoleń i konferencji, miejsca w kwaterach prywatnych, sezonowe domki kempingowe.		X	
30. Restauracje, punkty gastronomiczne	„Łukaszówka”, „Alkierz”, „Jarzębinka” czynne są przez cały rok. Własne zaplecze gastronomiczne (stołówka) w ośrodkach wczasowych „Puszcza” i „Knieja”.	X		

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL 2008-2015

31. Możliwe do wykorzystania odpady produkcyjne	Odpady drzewne (tartak, zakłady przemysłowe – stolarskie (ART-MEBEL, Pinea; zakłady rzemieślnicze stolarskie)		X	
Mieszkańcy, kapitał społeczny				
32. Związki i stowarzyszenia	18 Stowarzyszeń społeczno-kulturalnych i sportowych, z tego ponad 10 działających bardzo aktywnie i kreatywnie.			X
Inne				
33. Infrastruktura	Miejscowość jest skanalizowana, zwodociągowana i zgazyfikowana. Brakuje infrastruktury paraturystycznej. Trwa przebudowa funkcji plaży miejskiej.			X
34. Telefonia cyfrowa	Dostępność wszystkich sieci operatorów GSM działających w Polsce			X

4. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON ORAZ SZANS I ZAGROŻEŃ

4.1. Analiza SWOT

Jedną z metod wykorzystywaną do monitorowania zmiany sytuacji w regionie, powiecie, gminie lub organizacji jest metoda analizy SWOT (S – silne strony, W – słabe strony, O – szanse, T – zagrożenia). Analiza ta zmierza z jednej strony do ujawnienia wszystkich potencjalnych szans rozwoju oraz zagrożeń związanych ze zmianami dokonującymi się w otoczeniu, z drugiej zaś do krytycznej oceny własnych zasobów z punktu widzenia zdolności do konkurencji.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Położenie miejscowości w Puszczy Knyszyńskiej (PKPK): duże tereny leśne, las równinny z obfitością grzybów i owoców runa leśnego, możliwość rozwoju turystyki krajoznawczej i różnych form turystyki kwalifikowanej. - Atrakcyjne otoczenie miejscowości, w tym pozwalające na rozwój Supraśla jako centrum turystycznego dla obszaru gmin Puszczy Knyszyńskiej. - Status uzdrowiska i potwierdzone walory uzdrowiskowe, w tym np. mikroklimat, złoża borowin. - Dobra dostępność komunikacyjna (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne). - Ścieżka rowerowa Białystok-Supraśl poprawiająca znakomicie dostępność turystyczną Supraśla i zwiększająca bezpieczeństwo na drodze wojewódzkiej Białystok-Supraśl. - Stosunkowo dobra baza noclegowa i konferencyjna: ośrodki położone w pobliżu otuliny leśnej („Knieja” i „Puszcza”) oraz pensjonaty. - Unikalne walory architektoniczne, w tym zachowany układ urbanistyczny miejscowości, stanowiący syntezę pierwotnych założeń klasztornych z XVII w. oraz przemysłowego miasteczka z okresu XIX-XX w. - Ważne dla regionu oraz międzynarodowej spuścizny zabytki kultury materialnej i duchowej. - Ważne dla miasta i regionu szkoły średnie (Liceum Plastyczne, Centrum 	<ul style="list-style-type: none"> - Nerozwiazane kwestie prawne dotyczące gruntów, w tym w strefie „B” Uzdrowiska, przeznaczonych pod inwestycje. - Brak podstawowej infrastruktury uzdrowiska - zakładów przyrodoleczniczych. - Trudności z pozyskaniem inwestorów, przede wszystkim w celu rozwoju funkcji uzdrowiskowej i turystycznej. - Nie zadawalający stan i szerokość drogi wojewódzkiej Białystok - Krynki. - Nie zadawalający stan wody pitnej. - Brak międzynarodowego portu lotniczego na Podlasiu, najbliższy port lotnisko Szczytno-Szymany. - Słabo rozwinięta baza gastronomiczna. - Niewystarczająca infrastruktura w zakresie potrzeb rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz sportu i rekreacji. - Ograniczone możliwości rekreacji letniej i turystyki wodnej - brak kompleksowo przygotowanego i wyposażonego kąpieliska, stancji wodnej. - Brak odpowiednio przygotowanego miejsca do dużych spotkań mieszkańców (koncerty, spotkania z mieszkańcami). - Niewykorzystywanie posiadanych zasobów historycznych, w tym obiektów zabytkowych, archiwaliów, m.in. dla celów wystawowych. - Brak odpowiedniej promocji dziedzictwa kulturowego miasteczka i dorobku jego mieszkańców. - Słaba stała, bieżąca oferta kulturalno-

<p>Edukacji).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia np. Collegium Suprasliense, Towarzystwo Przyjaciół Supraśla, czy Stowarzyszenie „Uroczysko”. - Aktywna współpraca z miastami partnerskimi Supraśla. - Wyróżniający miasto potencjał ludzki, w tym znani twórcy (np. Wiktor Wołkow), intelektualiści, znane postacie oraz liderzy różnych środowisk w regionie. - Istotne osiągnięcia kulturalno-społeczne, np. Teatr Wierszalin, „Uroczysko”, działalność Collegium Suprasliense. - Pozytywny wizerunek Supraśla wśród ludzi sztuki, nauki – współpraca z wieloma środowiskami artystycznymi i naukowymi. - Stosunkowo silne zaplecze sportowe miasta, w tym MKS „Supraślanka (stadion miejski), MKS „Sprząśła” (ośrodek jeździecki), 2 hale sportowe, Centrum Edukacji - kryta ujeżdżalnia. - Doświadczenie miejscowości w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków z Unii Europejskiej. - Dobre zaplecze naukowe uzdrowiska w postaci uczelni wyższych oraz specjalistycznych klinik w Białymstoku. 	<p>rozrywkowa miejscowości, w tym w kontekście rozwoju uzdrowiska i turystyki w miejscowości.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Słabe stałe zaplecze edukacyjno–kulturalno–wystawiennicze w stosunku do potencjału miasteczka. - Słabe wykorzystywanie posiadanego potencjału społecznego, w tym twórców np. fotograficy, plastycy, historycy (np. wydarzenia, imprezy, promocja, młodzież). - Brak wspólnej platformy, pomostu warunkującego dialog różnych środowisk, kultur i wyznań. - Brak basenu sportowo-rekreacyjnego oraz basenu rehabilitacyjnego. - Brak lokalnej organizacji turystycznej w miejscowości, zajmującej się tworzeniem oraz rozwojem produktów turystycznych oraz promocją miasta. - Brak atrakcyjnych ofert pracy w Supraślu dla młodych, wykształconych obywateli miasta. - Niewystarczający dostęp do Internetu.
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Białegostoku. - Powstanie kompleksu uzdrowiska w mieście, może stanowić istotną siłę napędową rozwoju miasta oraz poprawy standardu życia. - Rozwój prywatnych pensjonatów turystycznych w mieście oraz agroturystyki. - Rozwój oferty turystycznej wykorzystującej potencjał miejscowości oraz okolicznych terenów. - Możliwość budowy kolejnego zbiornika wodnego. - Moda na kuchnię regionalną, w tym rosnąca popularność kuchni kresowej 	<ul style="list-style-type: none"> - Postrzeganie Podlasia i Puszczy Knyszyńskiej jako części „ściany wschodniej” i strefy bezinwestycyjnej. - Obniżenie atrakcyjności miasta w stosunku do sąsiednich ośrodków turystycznych, w przypadku zahamowania realizacji planowanych inwestycji. - Niebezpieczeństwo utraty statusu uzdrowiska w przypadku nie powstania zakładu przyrodoleczniczego. - Przedłużanie się procedur prawnych dot. rozstrzygnięcia kwestii gruntów spornych, atrakcyjnych działek pod inwestycje. - Niebezpieczeństwo wzrostu patologii

<p>oraz imprez kulinarnych organizowanych w Supraślu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rosnące zainteresowanie turystyką aktywną, weekendową oraz edukacją ekologiczną. - Promocja miejscowości przez odwiedzających turystów. - Organizacja imprez kulturalnych o dużym zasięgu. - Pomoc finansowa pochodząca z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej. - Zwiększenie środków na rozwój i funkcjonowanie uzdrowisk w Polsce. - Otwarcie rynków usług lecznictwa uzdrowiskowego w krajach zachodnich UE na polski rynek usług. - Rosnący popyt na usługi odnowy biologicznej, kosmetyki i kosmetyki, wczasy zdrowotne, pobyty profilaktyczne. - Rosnące zainteresowanie tzw. „zdrowymi destynacjami” wśród turystów polskich i zagranicznych. 	<p>wśród dzieci i młodzieży oraz bezrobotnych bez środków na działania zapobiegawcze.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niebezpieczeństwo wzrostu napięć społecznych w mieście, w przypadku nie rozwiązania spornych kwestii. - Obniżanie opłacalności małych producentów oraz zakładów usługowych z terenu gminy na skutek rosnącej konkurencji oraz restrykcji celnych dla turystów ze Wschodu. - Utrata części wpływów do budżetu miasta na skutek upadłości niektórych zakładów i spółek. - Migracja zarobkowa do krajów Unii Europejskiej. - Migracja zdolnej młodzieży Supraśla do dużych ośrodków miejskich takich jak np. Warszawa. - Rosnąca atrakcyjność konkurencyjnych destynacji turystycznych, położonych w ekologicznych obszarach Polski np. Białowieża, Suwalszczyzna. - Duża konkurencja, w tym rosnący potencjał uzdrowisk słowackich, litewskich czy węgierskich. - Przeniesienie Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego i Turystyki do Białegostoku. - Pogorszenie wizerunku miasta w przypadku wzrostu liczby i skali aktów wandalizmu oraz rozbojów w stosunku do turystów.
--	--

4.2. Analiza potencjału rozwojowego

Analiza SWOT pozwoliła na wypunktowanie bardzo konkretnych informacji dotyczących stanu obecnego oraz określenie wskazówek, przewidywań w stosunku do przyszłości miejscowości. Przeprowadzona analiza bardzo wyraźnie wskazuje na istotną rolę w życiu i rozwoju miejscowości aspektów związanych z pielęgnacją dziedzictwa historycznego oraz bogactwa zasobów kulturowo-społecznych Supraśla.

Z drugiej strony bardzo silnie pojawia się strona związana z bytem mieszkańców, który warunkuje m.in. rozwój turystyki oraz usług uzdrowiskowych. Należy zaznaczyć, że te dwa obszary są z sobą bardzo ściśle powiązane, co znajduje odzwierciedlenie w obawach mieszkańców oraz władarzy miasta, wynikających z możliwości niespełnienia pewnych warunków podstawowych dla stworzenia silnej tożsamości lokalnej, poprzez położenie odpowiednich fundamentów dla rozwoju oferty kulturalnej, w tym opartej na dialogu różnych środowisk. Pogodzenie i wykorzystanie w przyszłości różnorodności wyznaniowo-kulturowej

poprzez m.in. działania edukacyjne, prospołeczne, w tym zapewnienie odpowiedniej bazy i zaplecza promującego historyczne dziedzictwo miasta i okolic, zapewniające świadome, pełniejsze uczestnictwo mieszkańców w życiu i rozkwicie ich miejscowości.

Wykorzystując metodologię zaczerpniętą z doświadczeń grup eksperckich województwa opolskiego analizie poddano cztery obszary, w których odbywa się życie miejscowości:

- a) standard życia (warunki materialnych),
- b) jakość życia (warunki niematerialne),
- c) byt (warunki ekonomiczne)
- d) tożsamości i wartości życia danej miejscowości.

Analiza polegała m.in. na zestawieniu z jednej strony czynników zewnętrznych i wewnętrznych, zarówno korzystnie, jak i negatywnie wpływających na rozwój miejscowości, z drugiej zaś strony przeciwstawiono sobie czynniki w podziale na korzystne i niekorzystne.

Powyższe czynniki oraz ich ocenę porównano do głównych założeń i priorytetów uchwalonej Strategii Rozwoju Uzdrowiska Supraśl. W takim zestawieniu poddany niezbędnej analizie, określono obszary, które należy uznać za najważniejsze w krótkim okresie planowania oraz przyczyniające się jednocześnie do uzyskania efektów długofalowych, długoterminowych, określonych celami strategicznymi rozwoju Supraśla.

Analiza wskazała wyraźne kierunki oraz najpilniejsze potrzeby rozwojowe na najbliższy okres, a także pozwoliła na określenie wizji strategicznej rozwoju miejscowości w kontekście długofalowego rozwoju.

5. WIZJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL

Opisowa:

Supraśl staje się atrakcyjnym centrum turystyczno-uzdrowiskowym regionu Polski Północno-Wschodniej, miejscem wypoczynku i kuracji dla klientów krajowych i zagranicznych

Supraśl jest miastem stwarzającym konkurencyjne warunki dla prowadzenia i rozwoju działalności usługowej i inwestycyjnej, w tym w obszarze uzdrowiska oraz turystyki

Supraśl to miasto dbające o swoją tożsamość, podkreślające korzenie historyczne i rozwijające bogate tradycje kulturalne na bazie nowoczesnych obiektów kultury

Jako promocyjne hasło, główne przesłanie marketingowe:

SUPRAŚL – Uzdrowisko z Natury

Supraśl – miasto z nurtem historii

Logo miejscowości, promujące Uzdrowisko:

6. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA I ZADANIA INWESTYCYJNE

6.1. Plan działań

- ⇒ Zapisy zawarte w Planie Odnowy Miejscowości Supraśl spełniają warunek zgodności z zapisami zawartymi w dokumentach dotyczących rozwoju gminy, tj. Strategią Rozwoju Gminy Supraśl na lata 2000-2010, Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Supraśl 2008-2013, Strategią i Studium Wykonalności Uzdrawiska Supraśl, Operatem uzdrowskowym (wersja robocza); strategią powiatu i województwa oraz zapisami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO) 2007-2013. Cele i zadania określone w Planie Odnowy Miejscowości są wewnętrznie zgodne, a ich osiągnięcie i realizacja nie powoduje negatywnych skutków dla osiągnięcia celów i realizacji zadań strategii wyższego rzędu.
- ⇒ Podstawowe założenie postawione przy sporządzaniu planu to realność jego wykonania zarówno od strony kosztowej, jak i czasowej i organizacyjnej oraz istotna potrzeba realizacji danego zadania, potwierdzona przez szeroką reprezentację społeczności lokalnej.
- ⇒ Podane projekty i zadania będą przyczyniały się do eliminowania konkretnych problemów (słabych stron, barier i zagrożeń), a także przyczynią się do realizacji celów strategicznych wytyczonych przez uchwaloną Strategię Rozwoju Miasta i Uzdrawiska.
- ⇒ Rekomendowane projekty powinny także pozwolić na wykorzystanie potencjału miejscowości oraz czynników zewnętrznych, dla osiągnięcia zakładanej wizji rozwoju miejscowości.
- ⇒ Ustalona hierarchia, znaczenie poszczególnych projektów oznacza pewną wypadkową, biorącą pod uwagę powyżej wymienione kryteria i czynniki z uwzględnieniem efektu oddziaływania poszczególnych projektów zadań na pozostałe cele, stawiane przed miejscowością dla realizacji jej wizji strategicznej.
- ⇒ Cechą charakterystyczną przeprowadzonej analizy jest pojawienie się kilku projektów, które przyczynią się równolegle do eliminacji różnych problemów oraz wpłyną na realizację celów określonych w co najmniej dwóch obszarach priorytetowych.
- ⇒ Wszystkie wyżej wymienione zadania możliwe będą do realizacji głównie przy dużej aktywności mieszkańców umiejętnie kierowanych przez miejscowych liderów, przy odpowiednim zrozumieniu i współpracy ze strony władz samorządowych i lokalnych przedsiębiorców. Oczywiście warunkiem koniecznym jest zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania tych zadań ze strony władz gminnych, samorządów wyższego szczebla, instytucji dysponujących środkami unijnymi, przedsiębiorstw użyteczności społecznej oraz firm prywatnych.

Planowanymi do realizacji zadaniami w miejscowości Supraśl są:

A. Zadania Gminy Supraśl:

1. Budowa bulwaru nad rzeką Supraśl.
2. Poprawa układu komunikacyjnego uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Brzozówka, 11 Listopada, Spółdzielcza.
3. Budowa stacji uzdatniania wody – etap II.
4. Remont i modernizacja zabytkowego Domu Ludowego – obecnie Kina „Jutrzenka” przy ul. Piłsudskiego.
5. Zagospodarowanie placu przy siedzibie Centrum Kultury i Rekreacji przy ul. Cieliczańskiej.
6. Budowa infrastruktury telekomunikacyjnej – program „Społeczeństwo informacyjne”.
7. Modernizacja Stadionu Miejskiego.
8. Modernizacja Parku Saskiego.
9. Modernizacja skweru wokół kina „Jutrzenka” na działce nr geod. 635 w Supraślu.
10. Budowa kanalizacji sanitarnej – Os. Waryńskiego, Al. Niepodległości, ul. Słowackiego, Źródłana.
11. Poprawa układu komunikacyjnego uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Słowackiego, Kościelnej i Konarskiego.
12. Poprawa układu komunikacyjnego gminy Supraśl – Plac Kościuszki
13. Budowa amfiteatru.
14. Wymiana rur azbestowych w sieci wodociągowej.
15. Budowa zalewu na rzece Supraśl.

B. Wybrane zadania innych podmiotów:

1. Adaptacja strychu w budynku głównym Centrum Edukacji w kierunku utworzenia stałej Galerii „Uroczyska”.
2. Remont i adaptacja „Starej Plebanii”.
3. Modernizacja i remont siedziby Teatru „Wierszalin”.
4. Remont i modernizacja zabytkowego Domu Jansena wraz z salą wystawienniczą „Pod Plafonem”.
5. Kontynuacja budowy „Mini-skansenu” architektury podlaskiej na terenie Ośrodka MKS „Sprząśla”, wg projektu uzgodnionego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
6. Uzupełnienie wyposażenia Kościoła pw. Matki Bożej Królowej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem budowy organów koncertowych.
7. Konserwacja zabytkowych kaplic cmentarnych Zachertów i Buchholtzów oraz nagrobków Jansenów, Altów i innych rodów supraskich z XIX w.
8. Kontynuacja rekonstrukcji budynków klasztornych oraz dalsza odbudowa Cerkwi Zwiastowania NMP.
9. Renowacja i konserwacja pięciu zabytkowych nagrobków z XIX w. usytuowanych na cmentarzu rzymskokatolickim w Supraślu przy ul. Białostockiej.

C. Projektowane inwestycje prywatnych inwestorów związane z bazą uzdrowiskową Supraśla:

1. Budynek hotelowy z gabinetami odnowy biologicznej i basen odkryty przy O.W. „Knieja” przy ul. Niepodległości.

2. *Obiekt SPA, wielofunkcyjny, usługowy, przy ul. Zielonej (obiekt pensjonatowo-sanatoryjny, z zapleczem gastronomicznym, funkcją noclegową i salami bankietowo-konferencyjnymi).*
3. *Pensjonat przy ul. Konarskiego.*
4. *Budynek hotelowo-sanatoryjny przy ul. Cegielnianej.*
5. *Ośrodek wypoczynkowo-rekreacyjno-pensjonatowy z infrastrukturą techniczną i sportową (parkingi, boiska) przy ul. Białostockiej.*
6. *Dwa pensjonaty przy ul. Cegielnianej.*
7. *Zakład przyrodolecznicy i budynek biurowy pomiędzy ul. Piłsudskiego i Konarskiego.*
8. *Zakład przyrodolecznicy z funkcją hotelową przy Pl. Kościuszki.*
9. *Zmiana przeznaczenia budynku mieszkalnego na funkcję gastronomiczno-hotelową przy ul. 3 Maja.*
10. *Przebudowa i adaptacja istniejącego budynku usługowego na pensjonat (Pensjonat „Zajma” przy ul. Cieliczańskiej.*

6.2. Opis zadań do realizacji – Gminy Supraśl (zakres zadania, cel, uzasadnienie, oczekiwane rezultaty)

Wybrane, proponowane działania	Zakres zadania	Problem – słaba strona Uzasadnienie działania	Cele Oczekiwane rezultaty
1. Bulwar nad rzeką Supraśl	Przedmiotem inwestycji jest budowa bulwaru z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną nad rzeką Supraśl – zagospodarowanie skarpy nadrzecznej w rejonie ul. Konarskiego (ciąg spacerowo-rowerowy, place rekreacyjno-wypoczynkowe z kostki kamiennej, boiska sportowe, chodniki i ciągi spacerowe, oświetlenie głównego ciągu spacerowego, elementy małej architektury: ławki, kosze na śmieci, nasadzenia zieleni.	Powinno przyczynić się do ograniczenia lub likwidacji słabych stron: <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca infrastruktura w zakresie potrzeb rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej. • ograniczone możliwości rekreacji letniej i turystyki wodnej - brak w pełni przygotowanego kąpieliska, stancji wodnej. 	Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowskiego Regionu, szczególnie w zakresie tworzenia infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
2. Poprawa układu komunikacyjnego uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Brzozówka, 11 Listopada, Spółdzielcza	Jest to część większego projektu obejmującego przebudowę 6 dróg gminnych, w tym trzech ulic w Supraślu. Ulice te leżą w strefie B Uzdrowiska, oraz częściowo w strefie objętej ochroną konserwatorską (ul. 11 Listopada).	W chwili obecnej atrakcyjność turystyczna Supraśla nie jest w pełni wykorzystana, a jednym z powodów tego stanu rzeczy jest bardzo zły stan techniczny i estetyczny ww. ulic, stanowiących ściśle centrum miasta (11 Listopada, Spółdzielcza) i praktycznie jedyny utwardzony dojazd do strefy A Uzdrowiska Supraśl (ul. Brzozówka).	Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców miasta, turystów i kuracjuszy. Ułatwienie dostępu do strefy A Uzdrowiska. Poprawa estetyki zabytkowego centrum miasta.
3. Budowa stacji uzdatniania wody – etap II	W 2005 r. w ramach kontraktu wojewódzkiego wykonany został I etap inwestycji, tj. budowa SUW i	Powinno przyczynić się do likwidacji słabej strony: nie zadawalający stan wody pitnej. Realizacja etapu I	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia mieszkańców.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL 2008-2015

	modernizacja ujęć wody. Etap II to głównie budynki i urządzenia służące uzdatnianiu wody.	zlikwidowała niedobory wody pitnej występujące w mieście, realizacja etapu II zapewni Uzdrowisku Supraśl wodę pitną najwyższej jakości..	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie podstaw do budowy bazy sanatoryjno-uzdrowiskowej i turystycznej Supraśla.
4. Remont i modernizacja zabytkowego Domu Ludowego	Kompleksowy remont budynku pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, m.in. wymiana instalacji elektrycznej; adaptacja sali kinowej na potrzeby uniwersalnej sali widowiskowo-konferencyjnej i kinowej; budowa zewnętrznej sceny, umożliwiającej profesjonalną aranżację imprez plenerowych.	Powinna przyczynić się do likwidacji słabych stron: <ul style="list-style-type: none"> • Brak odpowiednio przygotowanego miejsca do dużych spotkań mieszkańców (koncerty, spotkania z mieszkańcami). • Słaba stała, bieżąca oferta kulturalno-rozrywkowa miejscowości, w tym w kontekście rozwoju uzdrowiska i turystyki w miejscowości. 	Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu, szczególnie w zakresie tworzenia zaplecza kulturalnego miasteczka.
5. Zagospodarowanie placu przy siedzibie Centrum Kultury i Rekreacji przy ul. Cieliczańskiej.	Kompleksowe zagospodarowanie placu przy siedzibie CKiR przy ul. Cieliczańskiej: wymiana i uzupełnienie ogrodzenia, budowa stylizowanej wiaty z ławami oraz oczka wodnego, budowa budynku gospodarczego i parkingu.	Powinna przyczynić się do likwidacji słabych stron: <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie możliwości statutowej działalności CKiR w Supraślu z powodu niemożliwości wykorzystania dużego placu obok siedziby. • Brak dobrze przygotowanego miejsca do spotkań plenerowych mieszkańców Supraśla i turystów; prowadzenia i rozwoju aktywności kulturalnej. 	Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu, szczególnie w zakresie tworzenia zaplecza kulturalnego miasteczka.
6. Budowa	Budowa linii szerokopasmowego	Powinno przyczynić się do ograniczenia	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia

<p>infrastruktury telekomunikacyjnej – program „Społeczeństwo informacyjne”</p>	<p>dostępu do Internetu na terenie całego Supraśla. Rozbudowa systemu monitoringu Supraśla. Wprowadzenie e-usług dla mieszkańców gminy Supraśl.</p>	<p>lub likwidacji słabej strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający dostęp do Internetu. • Niewystarczające przygotowanie Urzędu Miejskiego i mieszkańców do usług elektronicznych dla ludności. • Niewystarczający system monitoringu miejscowości. 	<p>mieszkańców.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa dostępu do informacji. • Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Supraśla. • Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców miasta, turystów i kuracjuszy.
<p>7. Modernizacja Stadionu Miejskiego</p>	<p>Budowa tartanowej bieżni i boiska treningowego. Modernizacja głównej płyty boiska. Budowa nowoczesnych i bezpiecznych trybun. Budowa nowego zaplecza socjalnego. Wymiana i uzupełnienie ogrodzenia.</p>	<p>Powinno przyczynić się do ograniczenia lub likwidacji słabej strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca infrastruktura w zakresie potrzeb rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz sportu i rekreacji. 	<p>Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu, szczególnie w zakresie budowy infrastruktury około uzdrowiskowej.</p>
<p>8. Modernizacja Parku Saskiego</p>	<p>Modernizacja i urządzenie parkowych alejek. Rekonstrukcja Pomnika Orła Białego i urządzenie placu wokół pomnika. Oświetlenie placu z pomnikiem.</p>	<p>Powinno przyczynić się do ograniczenia słabej strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak wystarczającej infrastruktury turystycznej oraz miejsc wypoczynku mieszkańców Supraśla. 	<p>Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu.</p>
<p>9. Modernizacja skweru wokół kina „Jutrzenka” na działce nr geod. 635 w Supraślu</p>	<p>Urządzenie skweru na rozległym placu przy ul. Kościelnej i Białostockiej obok Domu Ludowego: budowa fontanny, elementy małej architektury: ławki, kosze na śmieci, nasadzenia niskiej zieleni ozdobnej.</p>	<p>Powinno przyczynić się do ograniczenia słabej strony: brak wystarczającej infrastruktury turystycznej oraz miejsc wypoczynku mieszkańców Supraśla.</p>	<p>Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu.</p>
<p>10. Budowa kanalizacji</p>	<p>Projekt obejmuje uzupełnienie sieci</p>	<p>Rozwój miejscowości uzdrowiskowej i</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia

<p><i>sanitarnej (Os. Waryńskiego, Al. Niepodległości, Słowackiego, Źródłana, ul. Spółdzielcza - tereny uzdrowiskowe, ul. Brzozówka -ul. Spółdzielcza)</i></p>	<p>kanalizacyjnej Supraśla o kolejne ważne fragmenty miasta: Os. Waryńskiego, Al. Niepodległości ul. Źródłana, brakujący fragment ul. Słowackiego, odcinek łączący ul. Spółdzielczą z terenami uzdrowiskowym strefy „A” oraz odcinek łączący Brzozówkę z ul. Spółdzielczą</p>	<p>turystycznej nie jest możliwy bez „uzbrojenia” miejscowości w podstawową infrastrukturę techniczną, szczególnie ważny jest tu system odprowadzania ścieków, co wiąże się także z jakością wody pitnej.</p>	<p>mieszkańców.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie podstaw do budowy bazy sanatoryjno-uzdrowiskowej i turystycznej Supraśla.
<p>11. Poprawa układu komunikacyjnego uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Słowackiego, Kościelnej i Konarskiego</p>	<p>Projekt obejmuje budowę trzech ulic w centrum Supraśla, strefa B Uzdrowiska. Przebudowa obejmować będzie oprócz przebudowy nawierzchni wykonanie kanalizacji deszczowej oraz wymianę rur azbestowych w sieci wodociągowej</p>	<p>W chwili obecnej atrakcyjność turystyczna Supraśla nie jest w pełni wykorzystana, a jednym z powodów tego stanu rzeczy jest bardzo zły stan techniczny i estetyczny ww. ulic, stanowiących ściśle centrum miasta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców miasta, turystów i kuracjuszy • Ułatwienie dostępu do strefy A Uzdrowiska • Poprawa estetyki zabytkowego centrum miasta.
<p>12. Poprawa układu komunikacyjnego uzdrowiska Supraśl – przebudowa Pl. Kościuszki</p>	<p>Projekt obejmuje przebudowę i rewitalizację leżącego w strefie ochrony konserwatorskiej Placu Kościuszki, stanowiącego ściśle centrum dzisiejszego Supraśla</p>	<p>W chwili obecnej atrakcyjność turystyczna Supraśla nie jest w pełni wykorzystana, a jednym z powodów tego stanu rzeczy jest bardzo zły stan techniczny i estetyczny Placu Kościuszki, który stanowi ściśle centrum współczesnego Supraśla, a dziś zamiast być wizytówką miejscowości jest raczej jej antyreklamą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców miasta, turystów i kuracjuszy • Poprawa estetyki zabytkowego centrum miasta.
<p>13. Budowa amfiteatru</p>	<p>Projekt obejmuje wykonanie amfiteatru otwartego,</p>	<p>Powinno przyczynić się do ograniczenia lub likwidacji słabych stron:</p>	<p>Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum</p>

	wykorzystującego naturalne ukształtowanie terenu nad rzeką Supraśl.	<ul style="list-style-type: none"> • słaba stała, bieżąca oferta kulturalno-rozrywkowa miejscowości, w tym w kontekście rozwoju uzdrowiska i turystyki w miejscowości. • Brak profesjonalnie przygotowanego miejsca spotkań mieszkańców oraz prowadzenia i rozwoju aktywności kulturalnej. 	turystyczno-uzdrowiskowego Regionu, szczególnie w zakresie tworzenia zaplecza kulturalnego miasteczka.
14. Wymiana rur azbestowych w sieci wodociągowej	Projekt obejmuje wymianę rur azbestowych w 11 ulicach miasta Supraśla.	Rozwój miejscowości uzdrowiskowej i turystycznej nie jest możliwy bez rozwiązania wszystkich problemów związanych ze zdrowiem i bezpieczeństwem, szczególnie w zakresie jakością wody pitnej.	Poprawa jakości życia mieszkańców. Stworzenie podstaw do budowy bazy sanatoryjno-uzdrowiskowej i turystycznej Supraśla.
15. Zalew nad rzeką Supraśl	Zadanie będzie polegać na wykonaniu drugiego zalewu nad rzeką Supraśl, na odcinku powyżej miejsca łączącego „Nową” i „Starą” rzekę.	Zlikwiduje bezpośrednio słabą stronę: <ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone możliwości rekreacji letniej i turystyki wodnej - brak w pełni przygotowanego kąpieliska, stancji wodnej. Przyczyni się do ograniczenia lub likwidacji słabych stron: <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca infrastruktura w zakresie potrzeb rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej. 	Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu.

6.3. Harmonogram realizacji zadań

RODZAJ ZADANIA	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Budowa bulwaru nad rzeką Supraśl								
2. Poprawa układu komunik. uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Brzozówka, 11 Listopada, Spółdzielcza								
3. Budowa stacji uzdatniania wody – etap II								
4. Remont i modernizacja zabytkowego Domu Ludowego								
5. Zagospodarowanie placu przy siedzibie CKiR przy ul. Cieliczańskiej.								
6. Budowa infrastruktury telekomunikacyjnej – program „Społeczeństwo informacyjne”								
7. Modernizacja Stadionu Miejskiego								
8. Modernizacja parku saskiego								
9. Modernizacja skweru wokół kina „Jutrzenka” na działce nr geod. 635 w Supraślu								
10. Budowa kanalizacji sanitarnej – Os. Waryńskiego, Al. Niepodległości, ul. Słowackiego, Źródłana								
11. Poprawa układu komunik. uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Słowackiego, Kościelnej i Konarskiego								
12. Poprawa układu komunikacyjnego gminy Supraśl – Plac Kościuszki								
13. Budowa amfiteatru								
14. Wymiana rur azbestowych w sieci wodociągowej								
15. Budowa zalewu na rzece Supraśl								

6.4. Koszt realizacji zadań i źródła finansowania

RODZAJ ZADANIA	ŁACZNY KOSZT (ZŁ)	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1. Budowa bulwaru nad rzeką Supraśl	3.000.000,00	RPOWP Działanie 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu
2. Poprawa układu komunikacyjnego uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Brzozówka, 11 Listopada, Spółdzielcza	4.520.000,00	RPOWP Działanie 2.1 Rozwój transportu drogowego
3. Budowa stacji uzdatniania wody – etap II	1.200.000,00	PROW „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
4. Remont i modernizacja zabytkowego Domu Ludowego	1.100.000,00	RPOWP, Działanie 6.3 Rozwój infrastruktury z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego
5. Zagospodarowanie placu przy siedzibie CKiR przy ul. Cieliczańskiej	300.000,00	PROW „Odnowa wsi”
6. Budowa infrastruktury telekomunikacyjnej – program „Społeczeństwo informacyjne”	1.700.000,00	RPOWP, Oś priorytetowa IV
7. Modernizacja Stadionu Miejskiego	3.000.000,00	RPOWP Działanie 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu
8. Modernizacja Parku Saskiego	200.000,00	PROW „Odnowa wsi”
9. Modernizacja skweru wokół kina „Jutrzenka” na działce nr geod. 635 w Supraślu	965.870,00	PROW „Odnowa wsi”
10. Budowa kanalizacji sanitarnej – Os. Waryńskiego, Al. Niepodległości, ul. Słowackiego, Źródłana, Brzozówka, Spółdzielcza	1.100.000,00	PROW „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”
11. Poprawa układu komunikacyjnego uzdrowiska Supraśl – przebudowa ulic: Słowackiego, Kościelnej i Konarskiego	1.900.000,00	RPOWP Działanie 2.1 Rozwój transportu drogowego
12. Poprawa układu komunikacyjnego gminy Supraśl – Plac Kościuszki	1.630.000,00	RPOWP Działanie 2.1 Rozwój transportu drogowego
13. Budowa amfiteatru	1.000.000,00	RPOWP Działanie 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu
14. Wymiana rur azbestowych w sieci wodociągowej	3.000.000,00	WFOŚiGW
15. Budowa zalewu na rzece Supraśl	7.000.000,00	RPOWP Działanie 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu

RPOWP – Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2008-2013

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

6.5. Opis wybranych zadań do realizacji – innych podmiotów (zakres zadania, cel, uzasadnienie, oczekiwane rezultaty), harmonogram realizacji zadania, koszt realizacji oraz źródła finansowania:

6.5.1. Opis wybranych zadań do realizacji – innych podmiotów

1. *Adaptacja strychu w budynku głównym Centrum Edukacji w kierunku utworzenia stałej Galerii „Uroczyska”.*
2. *Remont i adaptacja „Starej Plebanii”.*
3. *Modernizacja i remont siedziby Teatru „Wierszalin”.*
4. *Remont i modernizacja zabytkowego Domu Jansena wraz z salą wystawienniczą „Pod Plafonem”.*
5. *Kontynuacja budowy „Mini-skansenu” architektury podlaskiej na terenie Ośrodka MKS „Sprząśła”, wg projektu uzgodnionego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.*
6. *Uzupełnienie wyposażenia Kościoła pw. Matki Bożej Królowej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem budowy organów koncertowych.*
7. *Kontynuacja rekonstrukcji budynków klasztornych oraz dalsza odbudowa Cerkwi Zwiastowania NMP.*
8. *Renowacja i konserwacja pięciu zabytkowych nagrobków z XIXw. usytuowanych na cmentarzu rzymskokatolickim w Supraślu przy ul. Białostockiej.*

Wybrane, proponowane działania	Zakres zadania	Problem – słaba strona Uzasadnienie działania	Cele Oczekiwane rezultaty
8. Renowacja i konserwacja pięciu zabytkowych nagrobków z XIXw. usytuowanych na cmentarzu rzymskokatolickim w Supraślu przy ul. Białostockiej.	Zadanie będzie polegać na konserwacji następujących zabytków: - konserwacji nagrobka rodziny Zachertów z wapienną rzeźbą Chrystusa - konserwacji nagrobka Adama Pisanko z ogrodzeniem z rzymskokatolickiego cmentarza w Supraślu - konserwacji nagrobka Alfonsa i Natalii Alt z rzymskokatolickiego cmentarza w Supraślu - konserwacja nagrobka kanonika	Obecnie atrakcyjność turystyczna Supraśla nie jest w pełni wykorzystana, a jednym z powodów tego stanu rzeczy jest między innymi zaniedbanie zabytków o charakterze sakralnym. Nagrobki supraskiej rzymskokatolickiej nekropoli, posiadają wartości artystyczne – reprezentują wysokiej klasy warsztat artystyczny rzemiosła kamieniarskiego i rzeźbiarskiego. Zabytki posiadają wartości historyczne, edukacyjne, wielokulturowe i religijne. Realizacja tego działania przyczyni się do zmniejszenia słabych stron:	Rozwój Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu szczególnie w zakresie promocji oraz zachowania dziedzictwa kulturowego Miasta Supraśl.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL 2008-2015

	Der Ruszla Rulejko z ogrodzeniem z rzymskokatolickiego cmentarza w Supraślu - konserwacji nagrobka Kazimierza Desansa z ogrodzeniem z rzymskokatolickiego cmentarza	niewykorzystanie posiadanych zasobów historycznych, w tym obiektów zabytkowych, oraz brak odpowiedniej promocji dziedzictwa kulturowego miasteczka i dorobku jego mieszkańców	
--	--	---	--

6.5.2. Harmonogram realizacji zadań - innych podmiotów

RODZAJ ZADANIA	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>8. Renowacja i konserwacja pięciu zabytkowych nagrobków z XIXw. usytuowanych na cmentarzu rzymskokatolickim w Supraślu przy ul. Białostockiej.</i>								

6.5.3. Koszt realizacji oraz źródła finansowania zadań – innych podmiotów.

RODZAJ ZADANIA	ŁACZNY KOSZT (ZŁ)	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
<i>8. Renowacja i konserwacja pięciu zabytkowych nagrobków z XIXw. usytuowanych na cmentarzu rzymskokatolickim w Supraślu przy ul. Białostockiej</i>	89 350,00 zł	PROW Działanie 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju dla operacji które odpowiadają warunkom pomocy w ramach działania „Odnowa i Rozwój wsi”.

7. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I OCENY PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SUPRAŚL

Wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Miejskiej w Supraślu. Wdrożenie Planu zaleca się Burmistrzowi Supraśla, Radzie Miejskiej w Supraślu oraz stowarzyszeniom i instytucjom, planującym realizację swoich zamierzeń inwestycyjnych.

Monitorowanie każdego przedsięwzięcia, czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych w postaci ustalonych wskaźników, które opisują jego postęp i efekty.

W monitorowaniu biorą udział wszystkie podmioty oraz komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Supraślu zaangażowane we wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości Supraśl.

8. PODSUMOWANIE

Opracowany Plan Odnowy Miejscowości zakłada w przeciągu 6 najbliższych lat realizację wielu zadań. Istotą tych zadań jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju i promocji wartości związanych z miejscową specyfiką społeczną i kulturową.

Zakładane cele Planu przewidują wzrost znaczenia Supraśla jako atrakcyjnego centrum turystyczno-uzdrowiskowego Regionu, ośrodka rozwoju kultury, edukacji, sportu i rekreacji. Realizacja planu przyczyni się także do wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej

---

Supraśla, co jest niezbędnym elementem umożliwiającym rozwój bazy uzdrowskiej, noclegowej i gastronomicznej, a więc funkcjonowania Uzdrowiska Supraśl.

Realizacja Planu Odnowy Miejscowości Supraśl ma także służyć integracji społeczności lokalnej, większemu zaangażowaniu w sprawy miejscowości, zagospodarowaniu wolnego czasu dzieci i młodzieży oraz dalszemu rozwojowi organizacji społecznych.
